

De pijlers van de kandidatuur

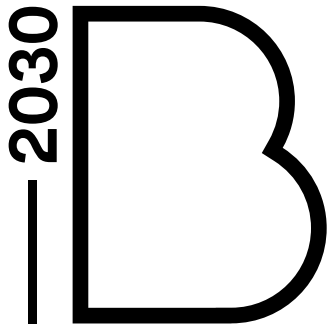
van Brussel als culturele hoofdstad van Europa in 2030

#01 Eerste tussentijds verslag Brussels2030
aan de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

06	Samenvatting
09	Inleiding
12	A. Waarom Brussels2030: stad en cultuur
18	B. Hoe werkt Brussels2030: het verloop van het project
38	C. Brussels2030 met wie: samenwerkingsverbanden, verenigingen en platformen
44	D. Communicatie
50	E. Onderweg

De pijlers van de kandidatuur van Brussel als culturele hoofdstad van Europa in 2030

#01 Eerste tussentijds verslag Brussels2030
aan de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Samenvatting	04
Inleiding	09
A Waarom Brussels2030: stad en cultuur	12
A.1. Een stad die ingrijpende veranderingen ondergaat A.1.1. Verschillende gebieden A.1.2. Gebieden in transitie A.1.3. Stad van de Jeugd A.1.4. Te integreren ongelijkheden	
A.2. Voor een mobiliserend project	
A.3. De toekomst van Brussel op cultureel gebied A.3.1. Het product van staatshervormingen A.3.2. Een meerschallig beleid A.3.3. Een transversale civiele maatschappij A.3.4. De specifieke context van de kandidatuur A.3.5. Alles in de praktijk brengen	
B Hoe werkt Brussels2030: het verloop van het project	18
B.1. De aanwijzingsprocedure B.1.1. De Europese procedure - Een selectieproces in twee fasen B.1.2. De Belgische specificiteit - Enkele bedenkingen - De troeven van Brussel voor 2030 B.1.3. Twee inspirerende voorbeelden voor België - Het Finse voorbeeld voor 2026 - Het voorbeeld van de Franse voorsteden voor 2028	
B.2. Een werkstructuur	
B.3. Een project dat al op grote schaal zichtbaar is	
B.4. De Reflectiekamer B.4.1. Van de uitwisseling van ideeën tot thematische workshops B.4.2. Cultuur en het grondgebied B.4.3. Een participatief proces B.4.4. De gedeelde verbeelding van Brussel B.4.5. Begeleiding vanaf de eerste fase	
B.5. De drie werven B.5.1. Naar een wij-verhaal B.5.2. Verwezenlijking	
B.6. Eerste operationalisering: Toekomstplekken creëren summer 2022	
B.7. Tweede operationalisering: Brussel co-creëren, focus op jongeren B.7.1. Van inspraak naar aanspraak B.7.2. Van een raadpleging naar een coalitie - This is Us – This is Brussels – Speak Up Brussels B.7.3. Talrijke partners B.7.4. Future Spaces from Brussels B.7.5. The Brussels Youth Coalition	

B. 8. Derde operationalisering. Een gedeelde verbeelding creëren tijdens de zomers van 2022-2024

- B.8.1. Kijken naar de lange termijn
- B.8.2. Summer Assembly Brussels2030
- B.8.3. Transversaal en participatief ingrijpen in de openbare ruimte
- B.8.4. De 13 activiteiten van de zomer van 2022
- B.8.5. Het nieuwe seizoen in het teken van Brussels2030

B.9. Rondetafelgesprekken

- B.9.1. Individuele ontmoetingen
- B.9.2. Sectorale rondetafelgesprekken
- B.9.3. Toekomstige rondetafelgesprekken

C Brussels2030 met wie: samenwerkingsverbanden, verenigingen en platformen 38

C.1. Sectorale steun

- C.1.1. Een platform voor de opbouw van partnerschappen

C.2. Institutionele ontmoetingen

C.3. De kwestie van partnerschappen met andere steden

- C.3.1. Een historische lezing
- C.3.2. Van de koloniale en postkoloniale periode tot de Europese integratie
- C.3.3. Sterke en doordachte partnerschappen opbouwen
- C.3.4. Vereiste verduidelijkingen

D Communicatie 44

D.1. Communicatie en digitaal ecosysteem

- D.1.1. Cultuur als breekijzer en brandversneller
- D.1.2. Technologie en big data
- D.1.3. Technologie ten dienste van de democratie
- D.1.4. Een hybride fysiek-digitale wereld

D.2. Rapportage

D.3. Plan (vanaf zomer 2022)

- D.3.1. Doelstellingen voor een getrapt opschalende communicatie
- D.3.2. We ontwikkelen de verschillende platformen via dewelke we communiceren
- D.3.3. We bouwen een schaalbare technische infrastructuur uit die ons methodisch ondersteunt in de verwezenlijking van onze objectieven
- D.3.4. We smeden allianties met strategische, tactische, creatieve en technische partners die ons bijstaan in de realisatie van deze communicatiedoelstellingen

E Onderweg... 50

- E.1. Brussel is al een hoofdstad
- E.2. Een ambitie
- E.3. Een ambitie die nog moet worden gerealiseerd!
- E.4. Samen stad maken
- E.5. Een project van overleg en constructie

Samenvatting

Hadja Lahbib en Jan Goossens gingen aan de slag als opdrachthouders van de Brusselse regering in het voorjaar van 2021. Deze functie omvat onder meer de voorbereiding van de kandidatuur van Brussel om in 2030 Culturele Hoofdstad van Europa te worden. In dit verslag rapporteren we over onze werkzaamheden en beantwoorden wij tevens een aantal specifieke vragen, zoals gevraagd in de overeenkomst die we met het Gewest hebben gesloten. Maar we delen nog veel meer informatie en beschrijven een gedeeltelijke en mogelijke eerste visie. Een onderdeel van deze visie is het vaststellen van een agenda: wat zullen de grote vraagstukken en thema's van Brussels2030 zijn? We gaan uit van drie perspectieven die in het project hand in hand moeten gaan: de Brusselse verbeelding, de Brusselse (stedelijke) ruimtes en de cocreatie met de Brusselaars. Tegelijkertijd willen we benadrukken dat dit een tussentijds verslag is. Het weerspiegelt het complexe doch zeer motiverende en inspirerende werk in een extreem diverse stad met ongelooflijk veel potentieel. Brussel evolueert geleidelijk aan richting 2030.

Waarom Brussels2030?

Daar zijn diverse redenen voor. In de eerste plaats is Brussel een stad in volle verandering met verschillende wijken in transitie. Het is ook een jeugdig stadsgewest, met "jonge Brusselaars" en "Brusselse jongeren". Het project Brussels2030 moet deze uitdagingen aankunnen en de bevolking mobiliseren, zodat de programmering voor 2030 niet louter een "evenementenprogramma" zal zijn, maar een echte uiting van de creativiteit die nodig is voor een stad in permanente evolutie. Het is in deze context dat de kandidatuur van Brussel moet worden begrepen als een echt stadsproject met de ambitie om echt uit te groeien tot de Culturele Hoofdstad van Europa en dit ook te blijven. Dit alles door een levenswijze en solidariteit te uiten waarin een zeer sterke diversiteit wordt geïntegreerd. Na een decennium dat gekenmerkt werd door diverse tegenslagen en crises, is het bovendien uiterst noodzakelijk een bezielend project te ontwikkelen. Wat ten slotte de toekomst van de cultuur in Brussel betreft, konden we vaststellen dat de realiteit van de culturele praktijken in Brussel niet voldoende gedocumenteerd is. Daarom moet er echt werk worden gemaakt van "cultural mapping", niet alleen om een volledig beeld te krijgen van de culturele infrastructuur, de werking en de invloed, maar ook om al die intermediaire, semipublieke, onbepaalde en informele gebieden en praktijken in kaart te brengen. Dit is misschien de plek waar toekomstige vormen van samenleven worden geboren. Cultuur is in de eerste plaats een praktijk, en pas daarna een bepaalde instelling of een decreet.

Brede stadsmobilisatie

De missie van Brussels2030 impliceert dus een uitvoerige mobilisatie van de culturele krachten om hen te betrekken bij de noodzakelijke transitie. We moeten de nodige praktijken invoeren om een geloofwaardig platform op te bouwen voor de kandidatuur en voor de daaropvolgende opstelling van de programmering. We willen met alle actoren en organisaties samenwerken, niet enkel aan een voorstelling van de gefragmenteerde, gesegmenteerde en multiculturele realiteit van de bestaande stad, maar ook aan de opbouw van een imaginaire en transversale cultuur, die verder strekt dan geïsoleerde identiteiten, om bij te dragen aan een duurzame en gemeenschappelijke toekomst. Een nieuw "wij". Dat is de leidraad voor het project: alle sectoren en actoren zo breed mogelijk mobiliseren en uitnodigen om samen te werken aan transversale projecten. Iedere zomer is een nieuwe gelegenheid om de evolutie van het project te tonen aan het publiek, en de zomer van 2022 zal daarom alvast een feestelijke en reflectieve proeftuin zijn.

Hoe verloopt de selectie?

De uitwerking van het project Brussels2030 is een langetermijnproces. In 2024 moet België de oproep voor candidature voor Culturele Hoofdstad van Europa publiceren. De troeven van Brussel voor 2030 zijn onder meer het feit dat de stad ruim van tevoren, in 2020, d.w.z. tien jaar van tevoren, belangstelling heeft getoond; het was de stad die als eerste de opdrachtgevers heeft aangesteld; Brussel heeft bijzondere aandacht voor burgerparticipatie; er is een stadsproject op de lange termijn; cultuur is de drijvende kracht voor de grote uitdagingen van de 21e eeuw; en Brussel is de multiculturele stad bij uitstek, alsook de hoofdstad van Europa.

In de eerste fase van de voorbereiding van de kandidatuur van Brussel hebben we ons voornamelijk geconcentreerd op drie taken: informeren, overleggen en luisteren. Het gaat erom onze ideeën over het project te delen, het debat te openen en te organiseren en bondgenoten te vinden, niet alleen in de culturele sector, maar ook in de civiele, politieke en economische sfeer van Brussel. De interne organisatie weerspiegelt deze doelstellingen. Zodra de werkstructuur was opgezet en de contacten met de pers waren gelegd, die trouwens zeer positief bleken te zijn, zijn we begonnen met het opzetten van een website en verhoogden we de aanwezigheid van Brussels2030 op de sociale media. Om de identificatie van het project te consolideren, hebben we het een grafische identiteit gegeven die evolutief en participatief moet zijn, in overeenstemming met de filosofie van het project.

Een Reflectiekamer

Onmiddellijk na hun benoeming werden de opdrachtgevers ondersteund door een Reflectiekamer. Dit is een klankbord om de feedback van de vele vergaderingen, contacten en suggesties tijdens de eerste fase van de voorbereiding van het dossier te "testen". De Reflectiekamer telt 21 leden, die elk op zich staan, zonder enige ambitie om representatief of exhaustief te zijn. Dit zijn mensen die bekend staan om hun deskundigheid en inzet voor en in Brussel. Het zijn kunstenaars of individuen afkomstig uit artistieke of intellectuele structuren, netwerkanimatoren en -structuren of personen afkomstig uit overheidsinstanties. De Reflectiekamer was zeer behulpzaam bij het opzetten van het project. Ze ondersteunde het team om de werkstromen en initiatieven meer gedetailleerd uit te werken, en de zes bijeenkomsten leverden ruimschoots input op voor de ontwikkeling van het project. Voor de komende maanden wordt een reorganisatie van de Reflectiekamer in thematische werkgroepen overwogen. Naar gelang van de deskundigheid en de mate van betrokkenheid wordt een flexibele Kamer met variabele vorm overwogen.

De drie werven

Nu het culturele jaar nadert, moet Brussel klaar zijn om zich te positioneren voor heel Europa als cultureel referentiepunt en superdiverse stad die erin geslaagd is cohesie te creëren. Op basis daarvan zal de stad samen met alle betrokkenen een aantal uitdagingen aangaan. Dit is enkel mogelijk als we erin slagen van de kandidatuur van Brussel een hefboom voor samenwerking tussen verschillende actoren, sectoren en districten te maken. Momenteel opereren deze partijen nog afzonderlijk. Dit verband kan worden gezocht door middel van drie vragen en werven.

- 1 De ontwikkeling van een aantrekkelijk programma voor 2030 vereist een meer eengemaakt zelfbeeld, een beeld, een verslag dat het verhaal vertelt van Brussel als kosmopolitische stad over verschillende talen, gemeenschappen, religies of nationaliteiten heen. Een verhaal over wat ons bindt in plaats van wat ons scheidt: een collectieve verbeelding.

- 2 Een dergelijke gedeelde verbeelding moet er ook in slagen de stedelijke ruimte, de zeer verdeelde sociale geografie. Een regionaal ontwikkelingsplan koppelde de ruimtelijke ordening aan de vereiste ecologische en sociaal-economische transitie. Ook cultuur en verbeelding moeten een rol spelen bij deze veranderingen, dat geldt eens te meer omdat veel Brusselaars zich via hun directe omgeving verbonden voelen met de stad. We zoeken deze lokale verankering in de ontwikkeling van "toekomstplekken".
- 3 Maar daarvoor moet de bevolking, in al haar geledingen en met name de jongeren, actief worden betrokken bij de kandidatuur als een breed en aantrekkelijk stadsproject. Een derde gebied is dus dat van de vraagstelling en de participatie, maar meer nog van de co-constructie en de co-creatie van een cultureel project dat ook ons samenleven en onze leefomgeving kan veranderen.

Daarom willen wij de voorbereiding van de kandidatuur organiseren aan de hand van drie werven, die door hun onderlinge samenhang en kruisverbanden de basis moeten vormen voor het programma. Deze drie projecten zullen zoveel mogelijk worden gekoppeld tot één dynamisch geheel.

Ze zullen vanaf deze zomer en vervolgens vanaf september 2022 operationeel zijn:

- 1 Een Summer Assembly Brussels2030 vanaf juli 2022;
- 2 Diverse kunstprojecten in de openbare ruimte;
- 3 De opname van Brussels2030 bij de heropening van het nieuwe seizoen in de Grande Rentrée;
- 4 Het creëren van toekomstplekken;
- 5 Brussel co-creëren in samenspraak met de jongeren, dankzij This is Us, Speak Up Brussels en de Brussels Youth Coalition.

Rondetafelgesprekken

In deze eerste fase van de voorbereiding van de kandidatuur hebben we veel tijd besteed aan luisteren, uitwisselen en informeren. Tijdens honderden bijeenkomsten met meer dan 450 mensen konden onze ideeën delen en deelnemen aan het debat over het gezamenlijke stadsproject. Het verslag geeft een samenvatting van de ontmoetingen met vertegenwoordigers van de artistieke, sociale en culturele sector in en rond Brussel. Deze gesprekken vergden veel organisatie en de tijd en inspanning van vele partijen. We willen de kwantiteit en de kwaliteit van deze eerste uitwisselingen benadrukken, aangezien dit slechts het begin is van een concrete uitvoering van het project Brussels2030 en de filosofie van de activiteiten. Deze bijeenkomsten zullen worden voortgezet en er zullen dit jaar veel nieuwe contacten worden gelegd tot de officiële indiening van onze aanvraag.

Samenwerkingsverbanden, verenigingen en platformen

Veel belangrijke personen, structuren, organisaties en netwerken zijn dus al op de hoogte gebracht van het algemene kader en de eerste richtsnoeren van de Brusselse kandidatuur waaraan wij werken. Iedere partij die we hebben gezien en gesproken is een potentiële coalitiepartner voor de toekomst. Vanaf het komende najaar zullen we deze informatiecyclus voortzetten en doorgaan met het opbouwen en versterken van coalities. Dit zal hoofdzakelijk gebeuren op basis van de drie werven, die vervolgens met elkaar zullen moeten worden verweven om een plaats te vinden in het project van de stad.

450

Tijdens honderden bijeenkomsten konden meer dan 450 mensen met onze ideeën kennismaken, en deelnemen aan debat over het gezamenlijke stadsproject

Partnerschappen met andere steden

In onze opdracht wordt ons gevraagd mogelijke partnerschappen met andere steden in Vlaanderen en Wallonië te onderzoeken om mogelijke gezamenlijke toepassingen te overwegen. We hebben deze missie ter harte genomen en doen verslag van de vele contacten die we hadden. Het afgelopen jaar hebben we contacten gehad met steden die geen kandidatuur voorbereiden, maar wel geïnteresseerd waren in een partnerschap met Brussel in 2030, alsook steden die hun eigen kandidatuur voorbereiden. Het is onze bedoeling om tegen eind 2022 tot een vergelijkende analyse van deze potentiële partners te komen, op basis van verdere besprekingen met de kandidaat-partners, en ook rekening houdend met het objectieve kader dat wij zelf in dit verslag uitwerken. Voorlopig lijkt het ons verstandig en doeltreffend om de besprekingen in de eerste plaats voort te zetten met steden die niet zelf een kandidatuur voorbereiden.

Tegelijkertijd vinden we het echter belangrijk te wijzen op de complexiteit van dit deel van onze taak, aangezien we te maken krijgen met tientallen onbekende factoren waarover moeilijk kan worden gespeculeerd. We stellen voor om vanuit drie invalshoeken te werken: zoveel mogelijk duidelijkheid scheppen over de intenties van de overheden op regionaal en federaal niveau en van de twee andere gewesten, de intenties van de steden in kaart brengen en de elementen van de programmering van 2030 waarvoor om geografische of historische redenen specifieke samenwerkingsverbanden nodig zouden zijn, bepalen.

Governance en financiering

Aangezien governance in de eerste fase van de werken niet centraal stond, willen wij hier geen definitieve voorstellen doen voor de financiële aspecten, de benchmarking met andere doelstellingen of de procedure die moet worden gevolgd voor het indienen van de kandidatuur voor de Culturele Hoofdstad van Europa. Zoals in de overeenkomst met het Gewest is bepaald, zullen deze punten in een toekomstig verslag meer in detail worden behandeld. Tijdens de vele gesprekken en onderzoeken van de afgelopen maanden zijn echter enkele aspecten van het beheer naar voren komen.

Versterking van structuren

Wanneer we samen nadenken over de werken die we tot dusver in de startfase hebben verricht en vooruitblikken naar wat er de komende twee jaar nodig is, merken we dat de werking van de structuren moet worden versterkt. Er wordt met name voorgesteld te investeren in de ondersteuning van de ontwikkeling van de operationaliserings- en adviseringsfuncties. Voorts moet worden geïnvesteerd in de versterking van de systemen voor interactie tussen deze verschillende instanties, overeenkomstig de waarden en het participatieve karakter van het project.

De begroting van het project

Het exploitatiebudget, de categorieën uitgaven en inkomsten, het begrotingskader, de verdeling van de subsidies in de tijd en de verdeling over de verschillende overheidsinstanties worden uitvoerig toegelicht in hoofdstuk D. van het verslag. Er zij op gewezen dat er geen standaardbegroting is voor de Culturele Hoofdsteden van Europa, aangezien deze begroting sterk verschilt van stad tot stad, afhankelijk van de betrokkenheid van de landen, waarbij het grootste deel van de begroting een nationale, zo niet regionale, aangelegenheid is.

Communicatie

Aan het eind van het verslag wordt een zeer uitvoerig project gepresenteerd, dat van essentieel belang is bij een dergelijk project. Het zal worden uitgevoerd en in het volgende verslag worden gerapporteerd.

Onderweg...

We vatten onze missie en ambitie duidelijk samen. De kandidatuur is gebaseerd op de specifieke kenmerken van Brussel: de meest diverse stad van Europa en nu al de politieke hoofdstad van de Europese Unie. Het is onze ambitie om onszelf te uiten in relatie tot deze Europese positie, in een culturele uitdrukking die de stad ook na 2030 kan markeren. Daartoe moeten tal van praktijken en denkbeelden in beweging worden gebracht richting nieuwe platforms en transversaliteiten. Dat is de grote uitdaging van de co-constructie van het project. Een mobiliserend project voor de hele stad, die tegen 2024 haar imago beter zal moeten definiëren.

**Let's make Brussels
the cultural capital of Europe!**

**Faisons de Bruxelles
la capitale culturelle de l'Europe !**

**Laten we van Brussel
de culturele hoofdstad
van Europa maken!**

Inleiding

Brussels2030. Op weg naar een duurzaam, democratisch en vrij, gelijk en solidair, de koloniaal Brussel, met de cultuur als motor.

Hadja Lahbib en Jan Goossens gingen in het voorjaar van 2021 aan de slag als opdrachthouders van de Brusselse Gewestregering. De missie omvat de voorbereiding van de kandidatuur die Brussel in 2030 culturele hoofdstad van Europa moet maken. Dat er in dat jaar een Belgische stad die titel zal dragen, staat vast. Welke Belgische stad is echter nog niet beslist, en de knoop zal ook pas tussen 2024 en 2026 definitief worden doorgehakt. Maar in 2024 moet onze kandidatuur er liggen. In tegenstelling tot wat er her en der wordt gezegd, is er dus niet bijzonder veel tijd. Zeker niet gezien de inzet uitdrukkelijk is om Brussels2030 'bottom up', met veel Brusselaars, te co-construeren.

In het voorjaar en in de zomer van 2021 hebben we onze basis-infrastructuur op poten gezet: een vzw, een ploeg, bureaus. Sinds september 2021 zijn we bezig met een heel uitgebreide informatieronde die nog steeds loopt. Uiteraard is het noodzakelijk dat zoveel mogelijk Brusselaars zo snel mogelijk op de hoogte worden gebracht van de kandidatuur 2030: de brede culturele sector, de civiele samenleving in zoveel mogelijk geledingen, het Brusselse beleid op zijn diverse niveaus. Daarbij maken we ook meteen duidelijk wat Brussels2030 niet zal worden: geen evenementiële en eenmalig vuurwerk, geen exclusief artistiek traject, geen infrastructuurproject dat voornamelijk investeert in nieuwe gebouwen. Brussels2030 wil stap voor stap, vanaf 2022, zoveel mogelijk Brusselaars mobiliseren rond een gezamenlijke horizon: die van een duurzaam, democratisch en vrij, gelijk en solidair, dekoloniaal Brussel, met de cultuur als motor. Daarvoor is een decennium nodig, de tijd die het kost om te komen tot een inclusief stadsproject in een stad waar we geen verleden delen. En waar de coronapandemie de al zeer zichtbare sociale en economische breuklijnen nog fors accentueerde. Het is eveneens belangrijk dat we ons op genereuze wijze openstellen voor samenwerkingen met andere Belgische steden, zodat de viering van 200 jaar België vanuit Brussel een toekomstgerichte en solidaire dimensie krijgt. En tenslotte moeten we eindelijk worden en blijven wat we al lang hadden moeten zijn: de culturele hoofdstad van Europa, niet alleen haar administratieve centrum. Brussel, België en Europa: het is onze drietrapsrakiet waarin de drie elementen van even groot belang zijn.

In dit rapport brengen we een eerste, zo volledig mogelijk verslag uit van onze werkzaamheden sinds de lente van 2021. En passant zullen we ook antwoorden op een aantal concrete, soms eerder technische vragen (zie lager voor de precieze indicaties), zoals ons werd gevraagd in de conventie die we afsloten met het Gewest. Maar we delen veel meer informatie dan strikt genomen nodig, en schetsen een eerste, gedeeltelijke en mogelijke visie. Deel van die visie bestaat uit agendasetting: wat moeten de grote vragen en thema's zijn van Brussels2030? We vertrekken van drie perspectieven: de Brusselse verbeelding, de Brusselse toekomstplekken en het traject van co-constructie met de Brusselaars. Voor die drie vragen willen wij bij de Brusselaars op de eerste plaats de jonge Brusselaars, te rade gaan, via een traject van co-constructie dat vanaf september operationeel zal worden. Tegelijk willen we beklemtonen dat dit rapport 'slechts' een etappe is: het is zeker niet de definitieve kandidatuur, en het is evenmin een lijst van pasklare antwoorden. Wel scheppen en stofferen we een kader, dat van het stadsproject. We geven een richting aan, die van de stadsmobilisatie die de cultuur ver overstijgt. We trachten een reeks vragen scherp te formuleren, en mogelijke antwoorden te definiëren. Aan de ene kant is er dus nog heel veel werk voor de boeg, maar er zijn ook al belangrijke stappen gezet. Stilaan komt Brussel in beweging, op weg naar 2030. De eerste editie van de 'Brussels2030 Summer

Assembly' zal doorgaan van 4 tot 8 juli, onze eerste culturele zomeractiviteiten in juli en augustus, en de eerste 2030-gebaren en communicaties rond de 'rentrée', het begin van een nieuw cultureel en politiek jaar, zullen daarvan getuigen.

Vertrekken van de specificiteit van Brussel: daar is het ons altijd en in alle opzichten om te doen, ook methodologisch. Een 'bottom-up' aanpak is dan de enig juiste, die recht doet aan de complexiteit en veeltaligheid van onze kleine wereldstad. Als we een kans willen maken om naast de brede culturele sector ook de civiele samenleving en de diverse geledingen van het beleid mee te nemen in ons verhaal, dan zijn er veel tijd en gesprekken nodig. We beginnen dus geenszins te vroeg aan dit verhaal. Brussels2030 kan niet worden opgebouwd vanuit het bureau van één burgemeester en haar of zijn schepenen van cultuur, zoals in iedere andere Belgische stad wel. Naast het Gewest zijn ook de stad Brussel, en de 18 andere Brusselse gemeenten voor ons partners. Naast de artistieke sector zien wij ook alle Brusselse inwoners als mogelijke culturele en creatieve actoren. Vanuit Brussel gaan wij ook het gesprek aan met andere Belgische steden, met wie we culturele en grootstedelijke problematieken delen. Overleg, co-constructie, een gezamenlijke verbeelding van de toekomst: Brussel nodigt daar toe uit. Of zullen we zeggen dat Brussel ons verplicht? Dit eerste rapport weerspiegelt de complexe, soms tijdrovende, maar uiterst motiverende en inspirerende werkzaamheden in een superdiverse stad met een ongelofelijk potentieel. Tegelijk laat de extreme fragmentering veel mogelijkheden onbenut en snakken we als Brusselaars naar meer 'wij'.

Uiteraard is Brussel 2000 voor ons een belangrijk startpunt en ijkpunt. Brussel 2000 zorgde voor een aantal fundamentele omwentelingen in de stad: Franstaligen en Nederlandstaligen gingen voor het eerst punctueel en zelfs enigszins structureel samenwerken; in een stad van gescheiden culturele sectoren ontstond voor het eerst een gezamenlijk cultureel project voor Brussel. Diverse initiatieven en structuren zagen het licht tijdens of na, maar alleszins dankzij Brussel 2000: van de Zinneke Parade, over de kunstennetwerken BKO en RAB, tot het Cultuurplan voor Brussel uit 2009.

Tegelijk zijn we erg duidelijk over het feit dat onze stad sinds 2000 zeer ingrijpend is veranderd, net zoals de wereld waar ze deel uit van maakt. Brussel 2000 is dus niet minder, maar zeker ook niet meer dan een startpunt. Vandaag is Brussel veel minder een stad van Franstaligen en Nederlandstaligen, het is een superdiverse en meertalige stad waarin de 'creolisering' iedere dag aan de orde is, zeker bij de Brusselse jongeren. Brussel is vandaag ook jonger, meer Europees en internationaler, en sociaal fragieler dan in 2000. En de klimaatcrisis en de digitalisering zijn evoluties die in 2000 voor het eerst opdoken; vandaag zijn ze urgent en alomtegenwoordig en Brussels2030 zal ze in het hart van zijn project moeten plaatsen. Kortom, wij willen de verworvenheden van het recente verleden meenemen en integreren, maar zijn lucide over het feit dat zij verre van antwoorden zullen bieden op alle uitdagingen van de toekomst, en dus van 2030. Van bicommunautaire hoofdstad werd Brussel de voorbije 20 jaar een superdiverse wereldstad: ons project zal die evolutie weerspiegelen.

Zoals we al zeiden, is het werk verre van af. Daarom integreren we in dit rapport een lijstje van grote prioriteiten voor het komende halfjaar. En hoewel bepaalde zaken stap voor stap helder worden, zijn er ook vele vragen. Ook enkele van die vragen zullen we in het laatste deel van het rapport aan u voorleggen.

Tenslotte lijsten we hier op waar u precies de antwoorden kan vinden op de kwesties die volgens de conventie met het Gewest in dit rapport moeten worden behandeld:

- De procedures voor een kandidatuur specificeren: p. 19
- Het project voorstellen aan de Brusselse gemeenten: p. 41
- Samenstelling, werking en taken van de reflectiekamer: p. 22
- De bepalingen van een raadpleging/deelname van de Brusselse culturele gemeenschap en het maatschappelijk middenveld voorstellen: onze drie werven, p.24

Waarom Brussels2030: stad en cultuur

A.1. Een stad die ingrijpende veranderingen ondergaat

Met enkele cijfers en een focus op de 400.000 jongeren, de sociale geografie en de economische structuur van een industriestad die is uitgegroeid tot een sterk geïnternationaliseerde postindustriële stad. Een institutionele lasagne: de scheiding van gewestelijke bevoegdheden en twee gemeenschappen, 19 gemeenten, een beperkt grondgebied ten opzichte van het hinterland, kortom een zeer diverse en multiculturele stad.

A.1.1. Verschillende gebieden

De kenmerken van Brussel die het meest in het oog springen, zijn de evolutie en de ingrijpende veranderingen die zich in de loop van een halve eeuw hebben voorgedaan en die de sociaaleconomische structuur en de demografische dynamiek hebben beïnvloed. Het begeleiden en uiten van deze dynamiek is een grote uitdaging voor elke publieke speler.

De dynamiek van Brussel heeft gevolgen voor verschillende gebieden, gaande van de Stad Brussel (187.000 inwoners op 32,6 km²), over het stadsgewest (1.220.000 inwoners op 161,5 km²), tot de morfologische zone van het stedelijk weefsel (1,8 miljoen inwoners op 919 km²), tot de werkgelegenheidszone of het grootstedelijk gebied dat door het toekomstige GEN wordt bestreken (2.935.000 inwoners op 4.255 km²). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maakt deel uit van het grondgebied dat wordt begrensd door de 19 gemeenten die een derde gewest van het federale België vormen, het enige tweetalige gewest waar de twee gemeenschappen elkaar kruisen en functioneren. Maar het spreekt voor zich dat de maatschappelijke dynamiek zich niet binnen deze administratieve grenzen afspeelt.

In de naoorlogse periode was Brussel de grootste industriezone van België, die arbeiders uit het hele land en uit het buitenland aantrok. De eerste industrialisatie leidde tot een tweede ring van volkswijken rond het middeleeuwse centrum, de Vijfhoek. Het gebied werd tijdens het interbellum en na de oorlog aangevuld met een derde, meer residentiële ring. De nabije periferie werd later verstedelijkt, met inbegrip van grote delen van de gemeenten van de Groene Wandeling in het stedelijk weefsel van Brussel.

A.1.2. Gebieden in transitie

Onder invloed van de globalisering en de opeenvolgende herstructureringen van de arbeidsmarkt kende Brussel een snelle achteruitgang van de industriële sector en een boom in de diensten- en zorgsector. Momenteel bevindt meer dan 90% van de arbeidsmarkt zich in de tertiaire sector. Deze tendens wordt gesteund door een sterke internationalisering als gevolg van de aanwezigheid van internationale instellingen en de ontwikkeling van de organen van de Europese Unie. Van de ongeveer 720.000 arbeidsplaatsen in Brussel zijn er bijna 200.000 verbonden met de internationale sector. De veelvuldige functies in de hoofdstad van

het federale België hebben gezelschap gekregen van de functies van de (politieke) hoofdstad van de Europese Unie. Deze institutionele en economische herstructureringen hadden ingrijpende gevolgen voor de sociologische structuur van het stadsgewest. In 1968 telde het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ongeveer 1.070.000 inwoners. De zoektocht naar betere huisvesting in de periferie leidde tot een stadsvlucht en een nettoverlies van meer dan 100.000 inwoners tot ongeveer 950.000 in het midden van de jaren negentig (959.000 in 2000). Sinds 2000 werd deze trend omgekeerd door een demografische boom.

Deze is het gevolg van een bevolking die steeds minder gestabiliseerd en geworteld is: de voortdurende mobiliteit is hoofdzakelijk het gevolg van internationale immigratie in combinatie met een zeer sterke interne mobiliteit. Zo zijn er sinds het begin van de eeuw meer dan 800.000 mensen uit het buitenland aangekomen in Brussel, terwijl meer dan 400.000 inwoners van elders in België naar de hoofdstad zijn afgezaakt. Bijna de hele bevolking van de stad is dus vernieuwd sinds 2000. Meer dan 600.000 Brusselaars zijn naar andere plekken in België verhuisd en meer dan 500.000 voormalige inwoners van de hoofdstad zijn naar het buitenland vertrokken. Elk jaar blijft het saldo van de binnenlandse migratie negatief.

A.1.3. Stad van de Jeugd

Een ander opmerkelijk feit van deze stad: Brussel is een jong stadsgewest. Er zijn "jonge Brusselaars" en "Brusselse jongeren": 5-9 jaar: 80.000 en 10-14 jaar: 75.000. Dus: ongeveer 150.000 kinderen. En verder: 15-19 jaar: 68.000; 20-24 jaar: 77.000 en 25-29 jaar: 105.000. Dus: ongeveer 250.000 "jongeren". Een groot deel van hen is op verschillende manieren "georganiseerd" of "omkaderd".

Deze dynamiek veroorzaakt structurerende effecten. Het sociaaleconomische bekken reikt veel verder dan het grondgebied van het Gewest en produceert een postindustriële economie met meer dan de helft van de werknemers die in de periferie wonen en structurele werkloosheid van de voormalige arbeidersklasse die in de volkswijken woont. Dit levert een sociale geografie op die sterk gekenmerkt wordt door een sociale kloof en een sterke menselijke mobiliteit, zowel in de richting van de grote stad als op grotere schaal.

A.2. Voor een mobiliserend project

Dit alles leidt ook tot een zeer hoge mate van functionele en mentale interactie tussen de gebruikers van de stad en de minder gestabiliseerde bewoners. Uiteindelijk resulteert dit nog steeds in een zeer multiculturele stedelijkheid (de meest diverse en kosmopolitische stad van Europa), een kleine wereldstad, maar vooral een stad die wordt gekenmerkt door vermenging en hybriditeit (meer dan twee derde van de huishoudens is meertalig). Deze effecten van voortdurende vermenging en creolisering en de sterke economische dynamiek zetten de bestuurs- en socialisatie-instellingen, die het resultaat zijn van de geschiedenis, traditie en zes opeenvolgende staatshervormingen, onder druk.

Uiteindelijk maken deze versnippering en segmenteringen op verschillende niveaus het niet gemakkelijk om de nodige transitie van de ecosystemen te maken en solidariteit tot stand te brengen op het niveau van het echte ecosysteem (de metropool en het werkgelegenheidsgebied), aangezien bepaalde particuliere belangen de zoektocht naar een algemeen belang en een geïntegreerde planning overheersen.

A.1.4. Te integreren ongelijkheden

Er bestaat dus veel wrijving tussen de verschillende elementen van het Brusselse organigram, tussen de economie, het grondgebied en de bevolking, tussen politiek, bestuur en de verschillende niveaus, maar ook tussen de multiculturele diversiteit en de verschillende vormen van vermenging en interactie. Tussen versplintering en versnippering enerzijds en verbanden en integratie anderzijds ligt een breed veld van reflectie, ontwerp, experimenten, vernieuwing, hervorming, transitie en coproductie dat moet worden opgezet.

Het project Brussels2030 moet deze uitdagingen dragen en de bevolking mobiliseren, zodat de kandidatuur die in 2024 zal worden ingediend en de programmering voor 2030 niet louter een "evenementenprogramma" zal zijn, maar een echte uiting van de creativiteit die nodig is voor een dergelijke stedelijkheid in permanente beweging. Het zou bovendien ook uiting kunnen geven aan deze "Europese dimensie" die voortdurend onder druk staat, zowel door de dynamiek in de lidstaten (nationalisme) als door de geopolitieke veranderingen, de terugkeer van de oorlog in Europa, en de vorming van blokken.

Het is in deze context dat de kandidatuur van Brussel moet worden begrepen als een echt stadsproject met de ambitie om echt uit te groeien tot de culturele hoofdstad van Europa, met name een culturele hoofdstad waarin een kunst van samenleven en solidariteit tot uiting komt waarin een zeer grote diversiteit wordt geïntegreerd. Het doel is op deze ambitie voort te bouwen om een cultureel programma te creëren dat aantrekkelijk en zichtbaar is voor 500 miljoen Europeanen: uitdrukking geven aan een stedelijke cultuur die radicaal gericht is op de toekomst, een gemeenschappelijke bestemming voor verschillende identiteiten en herkomsten, een product van hybriditeit en diversiteit, een netwerk dat de lokale administratieve grenzen en zelfs de nationale grenzen overstijgt.

Een context die zwaar weegt: de aanslagen en het imago van Brussel, de pandemie en de lockdowns, het moeizame herstel en de oorlog. De uitdaging is om, na een decennium van tegenslagen en verlies een eenmakend beeld en project te projecteren.

Het was na de terreur-aanslagen die Brussel troffen in maart 2016 dat minister-president Rudi Vervoort voor het eerst het plan opperde om met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kandidaat te zijn om in 2030 culturele hoofdstad van Europa te worden. Dat blijft een uiterst krachtig en symbolisch niet te onderschatten gebaar: op het moment dat Brussel in diepe rouw was gedompeld en verscheurd dreigde te worden door identitaire twisten, maakten de Brusselse beleidsmakers de keuze voor een breed en verbindend cultureel gebaar op lange termijn. Andere opties waren zonder twijfel meer voor de hand liggend geweest: securitair opbod, stigmatiserende discours ten aanzien van een specifieke gemeente, of een gemeenschap in het bijzonder. Of louter punctuele en evenementiële gebaren, eventueel van culturele aard. Niet dat er niet werd gepolariseerd of met de vinger werd gewezen, maar het gebeurde vooral van buiten Brussel en zelfs België. Het Brussels Gewest zelf legde de lat hoger en gaf blijk van meer visie, moed en ambitie. Europese culturele hoofdstad worden: het kan enkel wanneer een hele stad zich engageert en in beweging zet, over onderlinge verschillen en tegenstellingen heen – van de culturele wereld over de brede civiele samenleving tot zijn beleidsmensen. Bovendien is het een werk van lange adem waarbij het moet gaan om meer dan een artistieke programmering, of een festivaljaar dat loopt van 1 januari tot 31 december. Een geloofwaardig project dat aanspraak wil maken op die 'titel' moet worden gedragen door zoveel mogelijk inwoners van een stad, moet de ambitie hebben die stad te transformeren tot ver voorbij zijn culturele sector, en moet zonder twijfel een definitieve impact op lange termijn ambiëren. Op een moment van crisis, verdriet en verdeling dacht men op Brussels beleidsniveau niet aan een pijnstiller, maar aan een veel diepgaander proces van genezing en verbinding voor een gewonde stad.

Wat een voornemen was in 2016, werd in 2019 in het nieuwe regeerakkoord van de huidige regering opgenomen. In februari 2021 maakte Brussel als eerste Belgische stad zijn kandidatuur concreet en officieel bekend, met de aanduiding van twee opdrachthouders. Een kandidatuur die werd geboren in een context van geweld en verlies, werd geformaliseerd terwijl de covid-pandemie volop woedde. Alle grote steden en Brussel bij uitstek werden weer zwaar getroffen door de sanitaire crisis die tegelijk symbool was van meer: van een wereld die ecologisch en sociaal op steeds fragielere benen staat. Hele beroepssectoren en volledige wijken van Brussel kregen zware klappen.

A.3. De toekomst van Brussel op cultureel gebied

Voor de culturele sector in het bijzonder volgde de ene mokerslag na de andere: de ene langdurige sluiting na de andere, een band met het publiek die virtueel werd en dus verwaterde, artiesten die met de moed der wanhoop bleven creëren maar hun werk niet meer konden delen, en werknemers van culturele instellingen die, veroordeeld tot thuiswerk, iedere connectie verloren met de realiteit van hun professionele engagementen. Het Gewest had in deze context alweer een gemakkelijker keuze kunnen maken, zich beperken tot anecdotische ondersteuning op korte termijn en de kandidatuur voor culturele hoofdstad begraven. Maar het hield zich aan zijn ambitieuze voornemen op lange termijn: een oproep tot kandidaturen in oktober 2020 en de aanstelling van de opdrachthouders in februari 2021 bekrachtigden definitief de eerste uitspraken van minister-president Rudi Vervoort uit de lente van 2016.

Het zou naïef zijn ervan uit te gaan dat de pandemie vandaag definitief achter ons ligt. In elk geval zullen de gevolgen ervan voor de culturele sector en voor Brussel op lange termijn doorwerken en voelbaar zijn. Die fragilisering kan heel makkelijk zorgen voor een nog grotere fragmentering en verdeling in Brussel: ieder voor zich, geen tijd en energie voor solidariteit en samenhang. Het is een belangrijke bijkomende reden, naast de structurele fragmentering van Brussel, waarom Brussels2030 een urgent en noodzakelijk project is voor onze stad. Er is een gezamenlijke horizon op lange termijn nodig, waar we met zijn allen de schouders onder kunnen zetten, en met als objectief dat niet een instelling, een sector of wijk, maar wij Brusselaars er met zijn allen beter van worden. Brussels2030 vertrekt van het nog niet gerealiseerde potentieel van onze te verdeelde stad, maar net zo goed van de realiteit van de harde en moeilijke jaren die achter ons liggen. Culturele hoofdstad van Europa worden: het is voor Brussel niet enkel een mooie en aantrekkelijke culturele uitdaging, het is ook een urgente stedelijke noodzaak. Zonder Brussels2030 zal iedere 'relance' op één been hinken.

De socialisatie en de artistieke en culturele vorming (culturele centra, bibliotheken, scholen, onderzoek, tewerkstelling van jongeren, enz.) staan onder zware druk. De sectoren worden uitgedaagd door de gemeenschapsorganisatie, de diversiteit van de bevolking en de financiële en organisatorische beperkingen. Hun vernieuwing vereist een transversale en mobiliserende visie.

A.3.1. Het product van staatshervormingen

Kunst, cultuur en socialisatie in de brede zin van het woord (onderwijs, universiteiten, media, enz.) zijn in Brussel georganiseerd volgens de principes van de zes hervormingen van de Belgische staat. Deze beginselen waren afgeleid van sociale opvattingen uit de 19e eeuw, d.w.z. het streven naar eenheid in de gemeenschap rond een gemeenschappelijke taal, geschiedenis, cultuur en traditie. De gemeenschap bezette haar grondgebied om het taalgebruik, de cultuur en zelfs de levensstijl te standaardiseren. Het Vlaams en het Waals Gewest worden in wezen door één enkele taalgemeenschap bestuurd, ook al is hun grondgebied niet homogeen (Duitstalige gemeenschap, faciliteitengemeenten, enz.). In Brussel, een stadsgewest met twee gemeenschappen, konden deze beginselen niet vanaf het begin worden toegepast. Het grondgebied en de gemeenschap vallen niet samen. De "persoonsgebonden materies" bleven de keuze van de Brusselaars, zonder ooit uit te groeien tot de specifieke kenmerken van de territoria. Bovendien is de bevolking zo divers geworden dat zelfs de twee nationale gemeenschappen in de minderheid zijn. De Belgische staat heeft geen "institutionele orde" voortgebracht die is aangepast aan de kleine wereldstad Brussel.

Het wezenlijke kenmerk van artistieke, culturele en educatieve instellingen is dus dat zij trachten filosofische, bestuurlijke en regelgevende perspectieven die op een communautaire manier worden gedacht (het bestuur van instellingen van bovenaf), af te stemmen op de diversiteit en vooral de mix van het stedelijke publiek (het multicultureel gebruik van het culturele aanbod door de burgers). Culturele programmering en praktijken worden beheerst door "redelijke aanpassingen", d.w.z. de aanpassing van mono-culturele taken aan de realiteit van stedelijke hybriditeit en mobiliteit. Dit leidt tot een grote spanning tussen de theorie en de praktijk, tussen politieke en institutionele discussies en het veld en de dagelijkse programmering. Hierdoor missen we kansen om beter na te denken over wat we kunnen leren van deze adaptieve praktijken, hoe we een zeer gemengde werkelijkheid kunnen integreren en hoe we houdingen kunnen overstijgen die te zeer op identiteit zijn gebaseerd. De realiteit van de culturele praktijken in deze stad is niet voldoende gedocumenteerd. Daarom zou een

echte "cultural mapping" noodzakelijk zijn, niet alleen om een volledig beeld te krijgen van de culturele infrastructuur, de werking en de invloed, maar ook om al die intermediaire, semipublieke, onbepaalde en informele gebieden en praktijken in kaart te brengen. Dit is misschien wel de plaats waar de vormen van gezelligheid van de toekomst worden geboren. Cultuur is in de eerste plaats een praktijk, en pas daarna een instituut of een decreet.

A.3.2. Een meerschallig beleid

Het veelvoud aan instellingen en de verschillende schalen van de organiserende machten (gemeenten, gemeenschappen, gewesten, alsook de organisatoren op federaal, internationaal en privaat niveau) resulteren in een sterk gefragmenteerde culturele sector. Het voordeel is dat de territoriale spreiding tamelijk billijk is en dat er, in tegenstelling tot veel andere steden, niet zo'n onevenwichtige verhouding tussen centrum en periferie bestaat. Brussel is een multipolaire stad, met een waaier aan voorzieningen. Het nadeel is dat de culturele praktijken meestal zeer versnipperd zijn in kleine structuren. Het is dan ook zeer moeilijk om in de hele regio een transversaal beleid te voeren en een campagne of programma op de schaal van de hele stadsregio te voeren. Het is nagenoeg onmogelijk om het hele culturele veld zichtbaar te maken. Het stadsgewest heeft gebrek aan een cultuurbeleid. Transversale initiatieven zijn het resultaat van tijdelijke en specifieke samenwerkingsverbanden, in de marge van de decretale opdrachten van de structuren.

Deze realiteit vraagt om bijzondere aandacht voor de praktijken van het transversale "aan elkaar breien" van banden tussen verschillende instellingen, voor meer informele organisaties, marginale openbare ruimten, initiatieven en activiteiten buiten de muren, enz. Er zijn te weinig projecten met een zekere reikwijdte en continuïteit die rechtstreeks vertrekken vanuit de bijzondere complexiteit van Brussel en die tot uitdrukking brengen, zoals, bijvoorbeeld de Zinneke Parade of Bruxelles nous appartient-Brussel behoort ons toe. "Woordloze" artistieke praktijken (dans, circus, beeldende kunsten) of muziek (waarbij woorden worden gestuurd door geluid en melodie) trekken doorgaans ook een diverser publiek aan. Vanuit deze kweekvijver werd Brussel ook een centrum met internationale uitstraling. Maar veel actoren in de sector stuiten op glazen plafonds wanneer ze de overstap willen maken van een gefragmenteerde institutionele organisatie naar een zuiver Brusselse programmering. Om uit deze veelheid een zichtbaar, leesbaar en goed geschaald programma te selecteren, zal een zekere afstemming nodig zijn.

A.3.3. Een transversale civiele maatschappij

Dat geldt in nog sterkere mate voor sectoren met een zeer duidelijke institutionele taakstelling, zoals het onderwijs of bibliotheken, en in mindere mate voor sectoren die als eerder marginaal worden beschouwd, zoals bepaalde artistieke of intellectuele praktijken. Toch zijn de organisaties en praktijken aanzienlijk veranderd sinds Brussel 2000, toen de specifieke stedelijkheid van het Brussels Gewest centraal kwam te staan in het debat. De praktijken zijn uit hun voegen getreden. In Brussel konden we een duidelijke openstelling van het gemeenschapswerk naar de gewestelijke gemengde stedelijkheid vaststellen. Er werden verschillende initiatieven en structuren opgezet: het gaat onder meer om het Brusselse Kunstenoverleg, het Réseau des Arts à Bruxelles, het Platform van de Brusselse civiele maatschappij, denktanks zoals Aula Magna, de Staten-Generaal van het Brussels Middenveld, het Cultuurplan, het Marnixplan, een Ministerie van Meertaligheid, enz. Daarnaast zijn er ook het KunstenFestival des Arts en Flagey die de gemeenschappen overstijgen. Uiteraard zijn er enkele veelbelovende nieuwe dynamieken, maar die stuiten op de complexiteit en de zwaarte van het institutionele systeem: bijvoorbeeld de zeer beperkte uitvoering van de aanbevelingen na 2000, de belemmeringen bij het opzetten van een transversaal communicatie- of mediasysteem, de moeilijkheden om culturele centra uit verschillende gemeenschappen te laten werken aan een echte gedeelde analyse van het grondgebied, of de segmentering van het jeugdwerk.

Deze zeer specifieke organisatie van de sectoren kunst, onderzoek, cultuur en onderwijs wordt niet alleen geconfronteerd met de bijzonderheden van de Brusselse bevolking, maar is ook onderhevig aan de grillen van de gemeenschapsdebatten in België, die van buitenaf op ons afkomen, en aan de verschillende scenario's van nieuwe institutionele hervormingen. Al deze elementen zullen ook in 2024, het jaar van alle verkiezingen, op de agenda staan.

A.3.4. De specifieke context van de kandidatuur

Deze bijzondere aspecten van de context vormen grote uitdagingen voor de opbouw van het project Brussels2030. Het moet deze unieke kenmerken nauwkeurig tot uiting brengen en vertegenwoordigen en de banden met het Europese project alsook de uitdagingen voor de Europese cultuur belichten. Het gaat er natuurlijk om de sectoren te betrekken bij de coproductie van het project en het programma. Het is niet onze taak om te speculeren op een mogelijke verregaande institutionele reorganisatie, hoewel die in 2024 op de politieke agenda zou kunnen staan. Bij de coproductie van de grondslagen voor een sterke kandidatuur en programmering moeten we dus steunen op nieuwe en innovatieve praktijken, samenwerkingsverbanden en creatieve relaties tussen organisaties van uiteenlopende aard, een benadrukking van de openbare ruimte als voornaamste ruimte voor ontmoeting en vermenging, alsook experimenten en living labs en misschien moeten we ook steunen op de creatie van nieuwe cultuurprojecten. De transversaliteit van Brussel moet worden versterkt. Verschillende projecten moeten nog worden onderzocht. Wat te doen met een museum over Immigratie of Diversiteit, een programma voor anderstalige migranten, evenementen die niet onderdoen voor die van een Europese hoofdstad, zoals een Brusselse Boekenbeurs, een Filmfestival of een Theaterfestival? Zouden we ook niet projecten moeten ontwikkelen die Brussel uitdrukken, vertegenwoordigen en de stad meer zichtbaarheid geven, zoals bijvoorbeeld de invoering of versterking van een Brusselse Cultuurprijs of een meer uitgesproken culturele marketing? Om tot een programma voor 2030 te komen, dat niet geïmporteerd is maar vooral voortkomt uit wat er al aanwezig is in Brussel, zou het goed zijn om tussen nu en 2024 te weten welke nieuwe projecten er moeten worden opgestart.

In die zin willen we alle actoren op het gebied van kunst, onderzoek, cultuur en onderwijs uitnodigen om samen met ons te bouwen aan een duidelijker verhaal dat Creoolse "bruxellitude" en "Europeaniteit" met elkaar verbindt. Dat is de kern van de uitdaging.

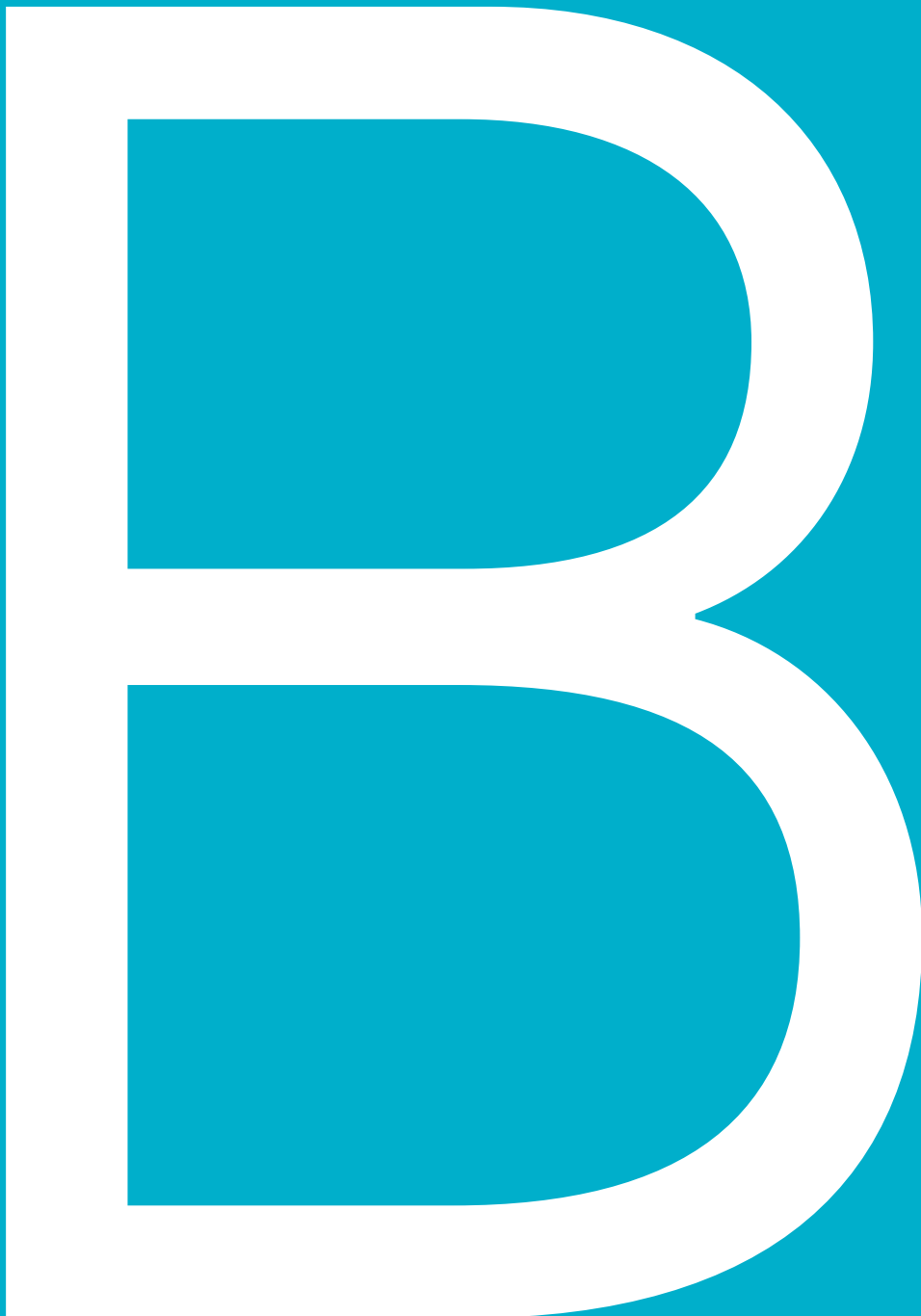
Enerzijds gaat het erom, over scheidingen en breuklijnen heen, te ontdekken hoe de ontmoetingen tussen verschillen tot uiting komen: een uitdrukking van specifieke stedelijkheden in de verschillende gebieden van Brussel en hun uitdagingen voor de transformaties en ecologische, sociale en culturele transitie, alsook een mobilisatie van de verbeelding en de creativiteit van de Brusselse bevolking. Het is in de eerste plaats een oproep aan de Brusselse jeugd om dit stadsproject, dat het programma tot 2030 (en daarna) zal dragen, mede te creëren en te coproduceren. Daarom moet uit de verschillende bestaande elementen een transversale schaal worden opgebouwd die Brussel kan verbinden en uitdrukken over de instellingen, gemeenten, gemeenschappen en meervoudige diversiteit heen. Enkel door bepaalde praktijken in een samenwerking uit te vergroten, kunnen ze zichtbaar worden gemaakt.

Anderzijds gaat het erom dit beeld van Brussel in Europa en daarbuiten te projecteren, een bijzondere uitdaging voor Brussel. Het initiatief van Melina Mercouri in 1985 was om elk jaar de bestaande Europese cultuur in een bepaalde stad (Athene, Florence, Parijs, Amsterdam, Berlijn...) in de schijnwerpers te zetten. Sinds Glasgow in 1990 hebben steden een cultuur voortgebracht die Europa waardig is, met de aanwijzing tot Culturele Hoofdstad van Europa als hefboom. Voor Brussel is er nog een derde dimensie. Naast het benadrukken van cultuur en het produceren van een kwaliteitsprogramma, is het belangrijk om het imago van de hoofdstad van de Europese Unie zelf te versterken. Het creëren van een imago voor de Europese eenmaking is van essentieel belang voor het imago van Brussel, dat te zeer wordt vereenzelvigd met de politieke en administratieve werking van de Unie ("Brussel heeft besloten"). Dit impliceert verschillende werven, waarvoor Brussel de plek bij uitstek is. Het gaat enerzijds om de versterking van een Europese verbeelding in het algemeen (geschiedenissen en waarden, Europa van de naties, regio's, steden, centrum en periferie, globale systemen...). Anderzijds gaat het er ook om de in Brussel aanwezige Europese instellingen beter in het stadsproject te integreren (instellingen, directoraten-generaal, culturele diplomatie van de landen, vertegenwoordigingen van de regio's en steden, netwerken en koepels van verschillende aard, enz.) Tot slot gaat het erom de internationale bevolkingsgroepen beter in de stad te integreren. Het zou goed zijn hun meer instrumenten aan te reiken: stemrecht, culturele instellingen, artistiek en educatief beleid, een cultureel imago voor de Europese wijk, enz. In die zin moet de kandidatuur voor Brussels2030 zo worden vormgegeven dat het imago van Brussel als politieke hoofdstad van de Europese Unie minder bureaucratisch en meer inspirerend en aantrekkelijker wordt.

A.3.5. Alles in de praktijk brengen

De opdracht van Brussels2030 impliceert dus een grondige mobilisatie van bestaande en niet-bestaande culturele krachten om hen te betrekken bij de noodzakelijke transitie. Het is dus zaak de nodige praktijken vast te stellen om een geloofwaardig platform te vormen voor de toepassing en de latere ontwikkeling van de programmering. We willen nauw met alle actoren en hun organisaties samenwerken, niet door een voorstelling van de gefragmenteerde, gesegmenteerde en multiculturele realiteit van de bestaande stad, maar door een denkbeeldige en transversale cultuur op te bouwen die de afzonderlijke identiteiten overstijgt, om samen te werken aan een duurzame en gemeenschappelijke toekomst. Een nieuwe 'wij'. Dit is de leidraad geweest bij de opbouw van het project: een zo breed mogelijke mobilisatie van alle sectoren en actoren om hen uit te nodigen samen te werken in transversale projecten. De zomer van 2022 in Brussel dient hierbij als laboratorium waar de ideeën in de praktijk worden getest, kortom een proeftuin.

Hoe werkt Brussels2030: het verloop van het project

B.1. De aanwijzingsprocedure

De culturele hoofdsteden van Europa worden vier jaar op voorhand geselecteerd via nationale wedstrijden waarbij dezelfde criteria worden gehanteerd als die welke op Europees niveau zijn vastgesteld. De verkozen steden dragen de titel "Culturele Hoofdstad van Europa" voor een periode van 12 maanden. De officiële indiening van de Belgische kandidatu(r)en vindt plaats in 2024. Het lijkt zinvol hier een overzicht te geven van de door de Europese Unie ingevoerde officiële aanwijzingsprocedure, te herinneren aan de bijzondere eigenschappen van de Belgische benoemingen in het verleden en enkele bedenkingen voor de toekomst mee te geven.

B.1.1. De Europese procedure

De Europese Unie heeft een lijst opgesteld van landen die Europese culturele hoofdsteden mogen aanwijzen. In 2030 zullen er drie Culturele Hoofdsteden van Europa zijn, een Belgische stad, een Cypriotische stad en een nog te bepalen kandidaat-stad van de Europese Unie. Zes jaar voor de toekenning van de titel doen de geselecteerde gastlanden een oproep tot kandidaatstelling, gewoonlijk via hun ministerie van Cultuur (in het geval van een federaal land kan dit de minister-president zijn). Steden die aan de wedstrijd willen deelnemen, moeten vervolgens een voorstel indienen ("voorproject").

Kandidaat-steden moeten hun culturele dynamiek en erfgoed promoten door de organisatie van tentoonstellingen, festivals en andere evenementen. Het door elke kandidaat-stad voorgestelde programma moet een sterke Europese dimensie hebben, die tot uiting moet komen in de gekozen thema's en in de deelname van kunstenaars en culturele spelers uit verschillende landen. Steden moeten ook rekening houden met de langetermijneffecten van de programmering op hun culturele en sociale ontwikkeling. De verwachte voordelen zijn een versterking van de internationale uitstraling van de geselecteerde steden, een verbetering van het imago van de stad bij de burgers, een versterking van de capaciteiten en de zichtbaarheid van hun culturele sector, een grotere bekendheid met en een betere toegang tot cultuur en de bevordering van het cultuurtourisme.

Een selectieproces in twee fasen

Eerste fase

De aanvragen worden beoordeeld aan de hand van een reeks vastgestelde criteria, op basis waarvan een voorselectie wordt gemaakt door een onafhankelijke Europese jury. Deze bestaat uit tien deskundigen die door de EU-instellingen en -organen zijn voorgedragen na een open oproep tot het indienen van blijken van belangstelling, en twee deskundigen die op nationaal niveau zijn erkend. De jury stelt een shortlist van steden op, die vervolgens wordt verzocht een meer gedetailleerd dossier in te dienen.

Tweede fase

Uit deze laatste kandidaturen wordt de jury van deskundigen vervolgens verzocht een stad aan te bevelen die de kandidatuur van het land zal vertegenwoordigen. De bevoegde autoriteit op nationaal niveau in de lidstaat wijst de voorgedragen stad vervolgens formeel aan als Culturele Hoofdstad van Europa.

Het panel van deskundigen volgt de ontwikkeling van de kandidatuur tot het jaar van de realisatie ervan. Het geeft advies en begeleidt de stad tijdens de voorbereidingsperiode van vier jaar. Aan het einde van deze voorbereidingsperiode beslist de jury of de verkozen stad in aanmerking komt voor de "Melina Mercouri"-prijs van de Europese Commissie, die wordt gefinancierd met 1,5 miljoen euro uit het programma "Creative Europe" van de Europese Unie. De rol van de Europese Commissie bestaat erin ervoor te zorgen dat de op EU-niveau vastgestelde regels tijdens het hele proces worden nageleefd.

Er zij ook aan herinnerd dat de kandidatuur door één enkele stad moet worden ingediend, en niet door een vereniging van steden of een regio: wanneer een stad het omliggende gebied betreft bij de programmering, geldt de kandidatuur voor de stad. Anderzijds kunnen bij de rechtspersoon die na de toekenning van de titel met de organisatie en uitvoering wordt belast, verschillende overheidsinstanties, lokale overheden of andere organen betrokken zijn.

Er wordt een evaluatie gepland voor het volgende jaar, d.w.z. 2031 voor België. Sinds 2019 voeren de Culturele Hoofdsteden van Europa zelf een evaluatie uit en brengen ze verslag uit aan de Commissie.

B.1.2. De Belgische specificiteit

België heeft tot dusver vier Culturele Hoofdsteden van Europa aangewezen: Antwerpen (1993), Brussel (2000, met acht andere steden ter gelegenheid van het millennium), Brugge (2002) en Bergen (2015). Voor geen van deze steden is de door de Europese Unie vastgestelde selectieprocedure gevolgd. Alvorens een oproep tot indiening van projecten te publiceren en aldus een wedstrijd tussen Belgische steden

te lanceren, hebben de verschillende bevoegde overheidsinstanties immers telkens overeenstemming bereikt over de Gemeenschap of het Gewest die vervolgens een stad op haar grondgebied als Culturele Hoofdstad van Europa zal aanwijzen. Het Vlaams Gewest kiest Antwerpen en Brugge, de Federatie Wallonië-Brussel Bergen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de stad Brussel. De aldus aangewezen stad moest steeds een formele kandidatuur indienen en deze voor een jury van deskundigen verdedigen. Maar het door de Europese Unie gewenste competitieve aspect van de concepten en ideeën was in dit geval noodzakelijkerwijs zeer zwak – Bergen was bijvoorbeeld de enige kandidaat-stad voor 2015.

Enkele bedenkingen

Het officiële selectieproces, de Belgische aanwijzingen uit het verleden en de huidige Belgische context brengen ons tot de volgende bedenkingen.

Het zou zeer nuttig zijn om in de komende maanden te weten of “de Belgische uitzondering” voor de aanwijzing tot Culturele Hoofdstad van Europa opnieuw zal worden toegepast voor het jaar 2030. Als er een voorselectie plaatsvindt en de keuze valt op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zal dit geen invloed hebben op de ernst en de kwaliteit van ons dossier, maar zal dit ons in staat stellen na te denken over bepaalde projecten en processen op de lange termijn. Als daarentegen het Vlaams Gewest of het Waals Gewest wordt aangewezen als het grondgebied van de volgende Culturele Hoofdstad van Europa, zal moeten worden beslist of en in welke context het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de conclusies van onze huidige werkzaamheden zou willen gebruiken.

De officiële indiening van de kandidatu(u)r(en) van België zal plaatsvinden in 2024, een cruciaal jaar op politiek niveau. Deze kalender impliceert dat de Belgen in 2024 vier of zelfs vijf keer zullen moeten stemmen voor federale, regionale, Europese, gemeentelijke en provinciale verkiezingen. Deze electorale context en de voorbereiding van een (mogelijke) zevende staatshervorming voor 2024 maken de kandidatuur van Brussel voor de titel van Culturele Hoofdstad van Europa een gevoelige kwestie. Het is duidelijk dat, om het tijdschema van de Europese Unie te respecteren, de kwestie van het Belgische aanwijzingsproces vóór de verkiezingscampagnes van 2024 zal moeten worden beslist.

Tot slot lijkt het ons vanzelfsprekend dat de aanvraag voor Brussel formeel wordt ingediend door de stad Brussel, waarbij de 18 andere gemeenten, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de andere Vlaamse en Waalse steden en de overheidsinstanties die in het Gewest bevoegd zijn voor culturele aangelegenheden kunnen worden betrokken, zoals dat ook al gedeeltelijk het geval was voor Brussel 2000. We stellen voor om in het volgende verslag nader op deze kwestie in te gaan.

De troeven van Brussel voor 2030

- Een blijk van belangstelling van stad en gewest en dit ruim op tijd, met name in 2019, dus tien jaar van tevoren;
- De eerste stad die opdrachthouders aanwijst (2021);
- Een focus op burgerparticipatie;
- Een stadsproject op de lange termijn; cultuur als drijvende kracht achter de grote uitdagingen van de 21e eeuw;
- De noodzaak voor de Brusselse stedelijkheid om haar culturele praktijken aan te passen aan de creolisering van haar bevolking;
- Een multiculturele stad bij uitstek en hoofdstad van Europa.

Bovendien is 2030 een scharnierjaar voor België, omdat het land dan zijn tweehonderdjarig bestaan viert. 2030 is ook het jaar waarin de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen door alle VN-lidstaten moeten worden bereikt als onderdeel van een wereldwijd partnerschap dat in 2015 is ondertekend: Sustainable development objectives.

B.1.3. Twee inspirerende voorbeelden voor België

Het Finse voorbeeld voor 2026

In 2026 zal de Culturele Hoofdstad van Europa, onder leiding van Finland, 19 partners samenbrengen rond Tampere. Aanvankelijk streden Saimaa en Oulu voor dezelfde titel als Tampere, dat al had aangegeven de ECC-titel in 2020 in de hele regio te willen dragen, zodat iedereen ervan zou kunnen profiteren. Hoewel de stad Tampere de titel heeft gewonnen, heeft zij haar project Tampere26 onlangs omgedoopt tot Operatie Pirkanmaa, waarbij de drie voormalige concurrenten met elkaar worden verbonden om een cultureel project met provinciale en internationale uitstraling te ontwikkelen.

Het voorbeeld van de Franse voorsteden voor 2028

In 2028 is het de beurt aan Frankrijk. Een tijdje overwogen de voorsteden om zichzelf gezamenlijk kandidaat te stellen voordat ze het opgaven. De vele contacten die tussen hen werden gelegd, waren niet tevergeefs. In januari jl. hebben de voorsteden besloten het proces van reflectie-creatie voort te zetten, het collectief “Banlieues-Capitales” onder de noemer “actes” en een oproep tot indiening van initiatieven gelanceerd waarop Brussel van harte werd uitgenodigd.

B.2. Een werkstructuur

In de eerste fase van de voorbereiding van de kandidatuur voor de Culturele Hoofdstad van Europa in 2030 hebben we ons geconcentreerd op informatie, raadpleging en luisteren. Zoals hierboven beschreven, ging het erom onze ideeën voor het project te delen, het debat te openen en te organiseren en bondgenoten te vinden. Dit geldt uiteraard voor de culturele sector, maar ook voor de burgerlijke, politieke en economische sfeer in Brussel. De ingevoerde structuren weerspiegelen de doelstellingen van deze fase van het werk:

In april 2021 hebben wij de vzw Brussels2030 opgericht, waarvan de leden pro bono werken. Deze vereniging heeft vervolgens de twee door het Brussels Gewest geselecteerde projectmanagers in dienst genomen, alsmede twee medewerkers (Maya Galle sinds mei 2021 en Laura Loute sinds januari 2022, beiden voor 80%) en twee externe consultants, Roger Christmann voor de financiële aspecten en het bestuur en Maarten Denys voor communicatie. Samen met de twee covoorzitters van de vereniging (Eric Corijn en Françoise Tulkens) en de leden van de raad van bestuur (Danny Opdebeeck, Asma Mettoui) vormen zij het kernteam van deze werkfase. Het team beschikt over een kantoor dat door het Gewest ter beschikking wordt gesteld.

Deze betrekkelijk kleine werkstructuur voor een project van deze omvang is ten dele te wijten aan de beperkte structurele financiering. Maar aan de andere kant weerspiegelt het ook het proces dat wij volgen. In plaats van een groot team samen te stellen dat zelfstandig een project "Culturele Hoofdstad van Europa" ontwikkelt, leggen wij de nadruk op overleg en uitwisseling. En onze structuur moet het vooral mogelijk maken dit overleg te stimuleren en te organiseren.

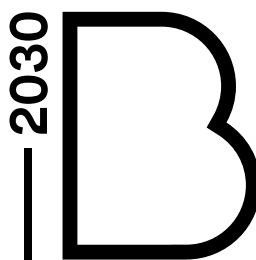
Onze werkzaamheden worden uitsluitend gefinancierd door een subsidie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 300.000 euro per jaar voor de jaren 2021 tot 2024. Naast deze financiering van de structuur Brussels2030 verlenen de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC), de COCOF en de Stad Brussel steun aan projecten die door onze vereniging zijn ontwikkeld of zullen worden ontwikkeld.

Voor de start van het project in 2021 was de subsidie van het Gewest voldoende. Dit jaar beseffen we echter dat de basisfinanciering momenteel te beperkt is om de opdracht die ons is toevertrouwd, uit te voeren. Het zou daarom wenselijk zijn een verhoging van deze subsidie voor de jaren 2023 en 2024 tot een bedrag van 400.000 euro per jaar te overwegen.

B.3. Een project dat al op grote schaal zichtbaar is

De benoeming van Jan Goossens en Hadja Lahbib werd op 11 februari 2021 bekendgemaakt tijdens een persconferentie die wegens gezondheidsmaatregelen in verband met de pandemie via videoconferentie moest worden gehouden. In dit verband hebben we de voorkeur gegeven aan één-op-één contacten met vertegenwoordigers van de Franstalige en Nederlandstalige media: Le Soir, La Libre, L'Echo, Le Vif, Knack, BRUZZ, BX1. Ons doel was om de hoofdlijnen van het project Brussels2030 over te brengen. Dit was grotendeels mogelijk door interviews in de pers. De belangrijkste media in het land besteedden veel aandacht aan het project en waren enthousiast, zoals u kunt zien in de artikelen in het bijgevoegde persoverzicht.

Nadat de contacten met de pers waren gelegd en de grote lijnen van het project waren uiteengezet, zijn we begonnen met de creatie van een website (brussels2030.be) en met de aanwezigheid van Brussels2030 op de sociale netwerken (Facebook, Instagram, LinkedIn, Twitter). Om de identificatie van het project te consolideren, hebben we het project een grafische identiteit gegeven:

De ronde en royale vormen van de B, de mogelijkheid om ze te vullen en ze te laten evolueren naar onze keuze, in overeenstemming met de filosofische lijnen van een project dat vooral federatief en participatief moet zijn. De B bestaat uit twee curven die wachten om te worden ingevuld, om over te lopen, om te evolueren naargelang de deelnemers aan het project. De vorm van deze letter biedt een kader van vrijheid, met twee meervoudige en evoluerende curven ondersteund door een dynamische lijn. De B is tegelijkertijd de eerste letter van Brussel en België, hij kan naar believen worden aangepast en geweigerd naar gelang van de verbeelding en de wens van hen die zich de letter wensen toe te eigenen. Het is een B die weerklinkt, zoals "Bienvenue" ("welkom" in het Frans) of "Blij je te zien" en "Bicentennial".

Deze logo's zullen de culturele projecten van de zomer van 2022 vergezellen, evenals de Summer Assembly die van 4 tot 8 juli 2022 zal worden gehouden. Zo zal het project Brussels2030 zowel virtueel op de netwerken als materieel in de openbare ruimte waar deze activiteiten zullen plaatsvinden, een belichaming vinden, met name in de vorm van spandoeken, de verspreiding van pamfletten, enz.

B.4. De Reflectiekamer

Onmiddellijk na hun benoeming omringden de opdrachthouders zich met een Reflectiekamer. Het is in de eerste plaats een klankbord, om de feedback van de vele vergaderingen, contacten en suggesties tijdens de eerste fase van de voorbereiding van het dossier te "toetsen".

De Kamer bestaat uit 21 individuele leden, zonder enige ambitie van representativiteit of volledigheid. Dit zijn mensen die bekend staan om hun deskundigheid en die actief zijn in en voor Brussel. Het zijn kunstenaars (François Schuiten, Bernard Foccroulle, David Murgia, Sammy Balaji), zijn afkomstig uit artistieke structuren (Sigrid Bousset, Louma Salamé, Séverine Provost), het zijn intellectuelen (Eric Corijn, David Van Reybrouck, Caroline Pauwels), animatoren van netwerken en structuren (Ibrahim Ouassari, Lore-dana Marchi, Joanna Maycock, Joachim Declercq, Anuna Dewever) of van overheidsinstellingen (Fatima Zibouh, Olivier Alsteens). Ze werden als eersten geconfronteerd met de complexiteit van de taak tijdens de eerste informele bijeenkomsten. In december zijn nog eens vier leden tot de Kamer toegetreden: Nadia Hadad, Marie Umuhoza, Karlien Vanhoonacker en Michel Steyaert.

B.4.1. Van de uitwisseling van ideeën tot thematische workshops

De eerste plenaire vergadering werd gehouden op 26 maart 2021, waarbij 15 van deze leden aanwezig waren. Na een rondetafelgesprek presenteerden Jan Goossens en Hadja Lahbib de hoofdlijnen van hun missie, waarbij zij benadrukten dat het ging om het opstellen van een kader en niet van een programma voor 2030. Een reis samen, rond een verhaal voor de stad, met zoveel mogelijk partners, voor de mobilisatie post-covid. Het project zal ook moeten worden gecombineerd met het tweehonderdjarig bestaan van België en vooral met het belang van de Europese instellingen in Brussel, om er een echte duurzame culturele hoofdstad van te maken.

Er werd een tweede vergadering bijeengeroepen op 21 mei 2021. De opdrachthouders lichtten de stand van zaken van het project toe: de organisatie van de vzw en haar raad van bestuur, de oprichting van de kantoren, de aanwerving van de eerste medewerker, de contacten met de pers en met diverse actoren uit de culturele sector, het werk aan een roadmap en een retroplanning, informatie over de voorbereiding van de kandidatuur van Gent, de eerste contacten met Leuven en Charleroi, en de debriefings met de Regering en de Stad Brussel. De kamer concludeerde dat het van belang is na te denken over de methodologie van het project, de kalender en de thema's die de kamer zal behandelen, eventueel met werkgroepen, en drong aan op het proces van uitwisseling binnen en tussen de sectoren.

B.4.2. Cultuur en het grondgebied

De derde bijeenkomst werd op 15 oktober 2021 bijeengeroepen met als thema "Cultuur en grondgebied". De opdrachthouders brachten voor het eerst verslag uit over de werkzaamheden tijdens de zomermaanden: de diverse politieke consultaties, de culturele sector, de overheden, de voorbereiding van het communicatieplan en het administratief en financieel beheer. De thematische discussie werd ingeleid door een toespraak van Joachim Declercq (Architecture Workroom Brussels). Denken over cultuur in Brussel moet gebeuren in de leegte die bestaat tussen de droomstad en de huidige situatie, een leegte die een volledig traject vereist tussen het heden en de toekomst. Het gaat erom via het project een volledig onderzoeksproces op gang te brengen, alsook verschillende praktijken en platforms van verschillende actoren met elkaar te verbinden. Kunst en cultuur zouden zo kunnen worden gekoppeld aan praktijken van ruimtelijke ordening. Dit zou aanleiding kunnen geven tot proefprojecten, zowel op lokaal niveau als op grotere schaal, en dit in resonantie met het bestaand regionaal beleid. The future is a practice. Het is tijdens de gesprekken over dit onderwerp dat de ideeën over living labs, de praktijken in de wijken, de noodzaak om kunst en het sociaal-culturele aspect met ruimtelijke ordening te verbinden, om verschillende thema's van welzijn beter in de projecten te integreren, werden geboren.

B.4.3. Een participatief proces

Op 17 december 2021 werd een vierde vergadering gehouden. Naast de lopende zaken is er een groot debat gepland over de vraag hoe zoveel mogelijk Brusselaars bij het project kunnen worden betrokken. Jan Goossens en Hadja Lahbib informeerden de Kamer eerst over de verrichte werkzaamheden: voortzetting van de tournee van informatiebijeenkomsten, voorbereiding van de zomer van 2022 (de Summer Assembly, de artistieke activiteiten, de Grande Rentrée) en organisatie van de werkzaamheden in drie werven. De thematische kwestie werd voorbereid door een werkgroep van enkele leden van de Kamer om de verschillende mogelijkheden te onderzoeken om jongeren en het maatschappelijk middenveld bij de voorbereiding van het project te betrekken. Tijdens een lange brainstormsessie werden vragen over de methodologie, focus, schaal, timing, middelen en tussenpersonen aan de orde gesteld. De groep ontwikkelde het idee van een groot inspraakproces tussen nu en 2025 om te komen tot een soort manifest, een handvest, een grondwet van de droomstad, als inspiratiebron voor een programma in 2030. Op basis van deze voorbereiding heeft David Van Reybrouck de inleiding tot het debat voor het Parlement verzorgd. Het ter bespreking voorgelegde idee gaf algemene richtsnoeren voor een participatieve coproductie van het project tot 2030. Een eerste fase moet de kandidatuur in 2024 ondersteunen. Deze fase moet gericht zijn op twee prioritaire doelgroepen: de Brusselse jeugd (de inwoners die momenteel jonger zijn dan 30 en het project in 2030 zullen moeten dragen) en het maatschappelijk

middenveld (de verenigingen). Na een zeer uitgebreide discussie noteerden we meer dan 13 aandachtspunten die verder moeten worden uitgewerkt. Zoveel mogelijk mensen bij een echt coproductieproces betrekken is niet gemakkelijk zonder een duidelijk zicht op de financiële en organisatorische middelen en partners.

B.4.4. De gedeelde verbeelding van Brussel

De vijfde vergadering van de Reflectiekamer vond plaats op 11 februari 2022. Het thema was de derde werf: "Hoe creëert u een gedeelde verbeelding?" Met speciale gasten, waren in totaal 30 mensen aanwezig op deze bijeenkomst. Na een overzicht van het project gaven zeven gastsprekers hun visie op de uitdagingen van de Brusselse verbeelding. François Schuiten benadrukte de fragmentatie die alleen geïntegreerd kan worden in een kosmopolitisch beeld van de stad, dat ook richtinggevend moet zijn voor kunst in de openbare ruimte. Myriam Stoffen bracht verslag uit over het project Zinneke Parade. Dit sociaal-artistieke project, dat in 2000 werd opgericht, combineert intercultureel werk in verschillende ateliers (de Zinnodes) en een "uitje" in de stad in alle pracht en praal, met talrijke activiteiten die tegelijkertijd worden georganiseerd. Ook hier is de openbare ruimte het belangrijkste toneel van stedelijkheid. Marie Umuhoza en Jozef Wouters verklaarden hoe het kunstproject Decoratelier zijn werk in de wijk ziet (Act as if there is no need for a centre). Charlotte Patoux (Brussels City of Stories) legt uit hoe u de tekst(en) kan laten werken in participatieve projecten en opent enkele pistes voor samenwerking met andere projecten met de Boekenbeurs. Einat Tuchman stelt zijn project voor een Markt voor vrije uitwisselingen in Molenbeek voor, om van deze "markt" een plaats van socialisatie en solidariteit te maken. Leen De Spiegelaere (MetX) benadrukte het belang van het perspectief van de kinderen, omdat zij de diversiteit en de hybriditeit al in zich hebben. Een intens rondetafelgesprek volgde op deze meervoudige polyfone perspectieven. Het debat is nog maar net begonnen, maar er dringen zich alvast twee conclusies op: laten we van Brussels2030 geen viering van de status quo maken en laten we niet te afhankelijk zijn van de grillen van de context en van ontwikkelingen waarop we geen vat hebben.

Het was de bedoeling deze uitwisseling voort te zetten tijdens de zesde bijeenkomst, die oorspronkelijk gepland was voor 1 april 2022. Hier rees de vraag naar de modus operandi van de Reflectiekamer. Door de samenstelling, de beschikbaarheid en vooral de complexiteit van de vraagstukken die tijdens de vele andere vergaderingen en thematische tafels naar voren kwamen, kwam de werking van de Kamer op losse schroeven te staan. Hoe kunnen we beter werken (in subgroepen)? Met een aan het onderwerp aangepaste samenstelling? betaald? Hoe kunnen we hen beter voorbereiden? De vergadering is uitgesteld tot 21 april 2022. Op de agenda stonden werkgroepen die de Summer Assembly en de communicatie rond het project hebben besproken.

B.4.5. Begeleiding vanaf de eerste fase

De Reflectiekamer was zeer behulpzaam bij het opzetten van het project. Het was een klankbord om het team te helpen verder uit te weiden over de werkstromen en initiatieven. Sommige leden hebben zich verder geëngageerd in werkgroepen, door nota's te schrijven of vergaderingen of rondetafelgesprekken bij te wonen. De zes bijeenkomsten leverden veel input op voor de uitwerking van het project. Maar nu moeten we de balans opmaken en een methodologie uitwerken voor de komende maanden. We hebben waarschijnlijk een Beschermmcomité nodig, persoonlijkheden uit Brussel om de kandidatuur te steunen. We hebben een klankbord nodig voor feedback over de evoluties van het project en de vertakkingen op de weg. Maar we hebben ook specifieke deskundigheid over bepaalde onderwerpen nodig. En we hebben de feedback nodig van alle gemobiliseerde sectoren, organisaties en instellingen. Al deze functies kunnen niet worden vervuld door één enkel orgaan van ongeveer 20 personen. Wij zijn van mening dat een reorganisatie van de Kamer in een veelvoud van kamers moet worden overwogen.

Het nieuwe hoofdstuk dat we aanvatten met de Reflectiekamer zal "operationeler" van aard zijn: minder plenaire vergaderingen met de volledige groep (maximum twee per jaar), meer betrokkenheid van specifieke leden bij specifieke werven, of concrete dossiers (bijv. de gesprekken met de mogelijke partnersteden in Wallonië en Vlaanderen). Daarnaast zal de samenstelling van de Reflectiekamer blijven evolueren: we zijn reeds in gesprek met diverse jonge en nieuwe leden uit diverse sectoren (cultuur, de academische wereld, klimaat-activisme), die de kamer vanaf september mogelijkerwijs kunnen versterken.

B.5. De drie werven

Wij zien Brussels2030 als een stadsproject waarvan de cultuur de motor is. In het kader van dat stadsproject is het onze bedoeling te definiëren wat de transities zijn waar Brussel in het volgende decennium in geen geval omheen kan. Hoe van Brussel een duurzame, democratische, solidaire en dekoloniale stad maken met artiesten en culturele projecten als initiatoren en creatoren van nieuwe stedelijke vormen en ruimtes?

In de aanloop van het cultuurjaar moet Brussel worden klaargemaakt zichzelf aan geheel Europa aan te bieden als een culturele referentie, als een superdiverse stad die het gelukt is een samenhang te realiseren en van daaruit samen een aantal uitdagingen kan aanpakken. Dat kan alleen wanneer we erin slagen de kandidatuur van Brussels2030 tot hefboom te maken voor een samenwerking tussen verschillende actoren en sectoren en verschillende stadsdelen die vandaag afzonderlijk in silo's functioneren. Die samenhang kan worden gezocht via drie insteken, drie vraagstellingen:

1. De uitwerking van een aantrekkelijk programma voor 2030 vereist een beter eengemaakt zelfbeeld, een imago, een narratief dat Brussel vertelt als een cosmopolitische stad dwars doorheen de verschillende talen, gemeenschappen, religies of nationaliteiten. Een verhaal over wat ons bindt eerder dan over wat ons verdeelt. Een gedeelde verbeelding creëren dus.
2. Zo'n gedeelde verbeelding moet er ook in slagen het territorium van de stad, de zeer verdeelde sociale geografie, meer te integreren. Een gewestelijk ontwikkelingsplan heeft de ruimtelijke ordening verbonden met de noodzakelijke ecologische en sociaal-economische transitie. Ook de cultuur en de verbeelding moeten worden uitgenodigd zich te meten met die veranderingen, vooral ook omdat vele Brusselaars zich via hun onmiddellijke leefomgeving met de stad verbonden voelen. Verbeelden en die verbeelding in elk stadsdeel concreet maken. Toekomstplekken creëren.
3. Maar daartoe moet de bevolking, in al zijn vele onderdelen, en geledingen en vooral de jeugd actief worden betrokken bij de kandidatuur als groot en wervend stadsproject. En dus is een derde werf die van bevraging en participatie, maar meer nog van co-constructie van een cultureel project dat ook ons samenleven en de leefomgeving kan veranderen. Vandaar dat we de voorbereiding van de kandidatuur willen organiseren via drie werven, drie werkvelden, die in hun samenhang en dwarsverbindingen de grondvesten voor een programma moeten leveren. Brussel co-creëren.

B.5.1. Naar een wij-verhaal

Drie werven bieden ons de mogelijkheid om dat stadsproject te articuleren en concreet te maken.

Hoe kunnen we Brussel met het oog op 2030 samen dromen, verbeelden en vertellen, vanuit zijn superdiversiteit en fragmentering? Welke gezamenlijke verhalen, praktijken zijn er nodig om de steeds uitgesprokener Brusselse identiteit te incarneren, zodat ze kan enthousiasmeren? Hoe gaan we vanuit onze werkingen een veel fundamenteeler rol spelen in het cultureel bezetten van de publieke ruimte? Kan die publieke ruimte een cultureel centrum voor de hele stad worden? In deze werf zullen kunstenaars, cultuurwerkers, maar ook culturele opleidingen, universiteiten en diverse media een sleutelstem hebben.

Hoe kunnen we Brussel de volgende jaren samenbouwen en vormgeven? Wat is er nodig op het vlak van zijn infrastructuur, zijn bestaande en eventueel nieuwe gebouwen? En nog meer, wat is er nodig op het vlak van zijn publieke ruimte? Hoe verhouden we ons vanuit de cultuur tot het gewestelijk ontwikkelingsplan en zijn centra en wijken? Hoe specificeren we het cultuurbeleid naar schaal en bereik: metropolitane centra, thematische stadscentra, lokale centra, wijken en buurten? Hoe komen we tot een broodnodige culturele cartografie van Brussel? In dit gesprek zullen naast cultuurwerkers ook architecten en urbanisten, en uiteraard de Bouwmeester en administraties zoals Perspective een belangrijke rol moeten spelen.

Hoe kunnen we Brussel van nu tot 2030 democratiseren, samen denken en dragen? Hoe maken we van het stadsproject een co-productief project? Hoe kunnen we de participatie van Brusselse jongeren en de Brusselaars tout court vanaf 2022 inschrijven in ons traject en onze methodologie, zodat Brussels2030 een inclusief project wordt, gedragen door de bewoners van de stad, en niet alleen of op de eerste plaats door zijn culturele en politieke instellingen? In dit traject zal het Brussels parlement een partner zijn.

B.5.2. Verwezenlijking

Deze drie werven zullen vanaf september 2022 alledrie, parallel, maar voortdurend met elkaar interagerend, operationeel worden. Het zijn die operationele trajecten die het project Brussels2030 verder zullen stofferen en de inhoud zullen bieden voor het dossier dat we in 2024 indienen. In bepaalde projecten zullen ze volkomen samenvallen, in andere gevallen zullen ze elkaar bevruchten en bevragen. Voor die operationalisering tekenen zich al diverse pistes af.

Toekomstplekken creëren: vanaf september 2022 is het de bedoeling een paar 'Brussels2030 Hubs' te lanceren: toekomstplekken op cruciale plaatsen in de stad waar diverse partners (bewoners, jongeren, cultuurwerkers, denkers, urbanisten, beleidsmensen) de krachten zullen bundelen om 'daar en dan' verbouwingen, transformaties en evoluties van concrete stadsplekken in de richting van de broodnodige toekomsttransities (en in resonantie met het duurzame, democratische, solidaire, dekoloniale Brussel waarnaar we streven) te realiseren. Plekken, cultuurwerkers, burgercoalities, transitie: zij moeten samen komen op die toekomstplekken. Naargelang de plaats in de stad moeten ze zich richten op de uitbouw van een lokale wijkgerichte samenleving of naar een bredere uitbouw van een herkenbare ontwikkelingspool in de stad. In de aanloop naar 2030 willen we die toekomstplekken graag multiplieren, zodat ze de hele stad en al haar wijken kunnen omvatten.

Brussel samen co-creëren: vanaf september 2022 start een traject van participatie en co-constructie waarin Brusselaars beneden de 30 centraal staan, met diverse concrete projecten en 'interfaces' als motor. Eén daarvan is 'This is Us': een project rond 'Stories of Place' waarin interviews met honderden Brusselaars, in relatie tot de wijken waar ze leven, een reflectie en archief zullen gaan vormen die Brussel incarneren. Levend erfgoed, dat vervolgens diverse vertalingen zal krijgen naar concrete culturele vormen – een tentoonstelling, een boek, een voorstelling, etc. Maar 'This is Us' is slechts een van de 'vehikels' waarrond we een stadsbevraging zullen organiseren die breder zal gaan dan enkel jongeren, die via diverse media zal verlopen (online, via schrijfsels, via interviews) en die uiteraard zal worden georganiseerd in nauwe samenwerking met een heel netwerk aan partners die met Brusselse jongeren, en Brusselaars tout court, nu al bevoorrechte banden en samenwerkingen hebben, zoals de jeugdraden en jeugthuizen, gemeenschapscentra en culturele centra, scholen, en culturele instellingen.

Een jongerengroep maakt integraal deel uit van dit project en neemt actief deel aan de reflectie: twee vergaderingen vonden al plaats in april, met een tafel met studenten die rond Brussels2030 willen werken, en in mei met een kleinere groep van 6 jongeren: Oihana, Marie, Benjamin, Zaki, Andrew, Nabil en Busra.

Brussel samen verbeelden: de Zomers van 2022, 2023 en 2024 zullen de tijden/plekken zijn waarin, in nauwe samenwerking met culturele structuren, artiesten, denkers, onderzoekers, scholen, festivals en anderen, zal worden geëxperimenteerd met culturele trajecten, processen en vormen die voorstellen doen om samen stad te maken vanuit de Brusselse superdiversiteit. Die bijdragen tot een nieuw Brussels 'wij'. Het uitwerken van een narratief, van een "imago", zal hier gebeuren door een voortdurende wisselwerking tussen experiment en praktijken enerzijds en nadenken en gesprek anderzijds. Zo zullen ook de drie werven voortdurend in wisselwerking met elkaar evolueren.

B.6. Eerste operationalisering: Toekomstplekken creëren

In een stad samenleven betekent in alle verscheidenheid een territorium met elkaar delen (en idealiter ook samen vormgeven). De sociale opdeling van Brussel toont zich op schrijnende wijze in een sociale geografie die ook het territoriale ecosysteem tekent. De armere en minder voorziene volkse stadsbuurten in het centrum hebben ook minder groen- en watervoorzieningen die ook nodig zijn voor de ecologische corridors. De ecosystemische uitdagingen aangaan (opwarming, biodiversiteit, korte keten, circulaire economie, enz.) hebben een sociale én een territoriale onderlegger. Ruimtelijke ordening, ecologische transitie, opwaartse sociale mobiliteit... ze moeten samen in één transitiedenken worden gevat. Dat kan niet lukken als ook niet de cultuur, de verbeelding, in al zijn geledingen (kunsten, culturele instellingen, onderwijs, media...) bereid is de eigen praktijken te meten aan die uitdagingen.

Maar kunst en cultuur zijn nu te weinig betrokken bij de ruimtelijke ordening, ook van de publieke ruimte. Daarom wil het Brussel 2030-traject een hefboom zijn, een "living lab", om na te gaan hoe, waar en met welke efficiëntie, een meer intense samenwerking tussen ruimtelijke ordening, kunst en cultuur, planning en ontwerp, sociaal werk en sociaal-culturele infrastructuur, publieke ruimte en bevolking kunnen bijdragen tot een meer geïntegreerde stadsontwikkeling. We vertrekken daarbij vanuit enkele vaststellingen.

Het gewest heeft met het Duurzaam Gewestelijk Ontwikkelings Plan (DGeWoP) een algemene visie voor de ruimtelijke vormgeving van het stadsgewest aangegeven. Het gaat uit van een multipolaire en meerschallige (centra, wijken, lokale centra) ruimtelijke ordening. De ontwikkelingspolen bestaan uit bovenlokale kernen gedragen door grootste-deel functies (het stadscentrum, de Europawijk, de universitaire wijk, de mediapool, de Heizel, enz.). De onmiddellijke leefomgeving wordt gedacht vanuit de 118 wijken, hier en daar verbonden door kernen van lokaal belang. Die transversale visie mag dan wel een samenhang vertonen, de (zeer gesegmenteerde) overheden slagen er niet in die leidraad op te leggen aan de vele sterke private actoren in de stadplanning. En de communautaire instellingen, noch de gemeenten, hebben zich dit plan eigen gemaakt.

Er is in Brussel zeer veel sociale en culturele activiteit vanuit de civiele maatschappij. Die zet in op een eigen agenda, dikwijls "single issue" en zelden gecoördineerd met andere lokale actoren, in een territoriale continuïteit of met een overheidsbeleid. Toch bevat die activiteit zeer veel innovatie en creativiteit, dikwijls in tijdelijk gebruik, marginale of onbepaalde ruimtes en informele settings.

De georganiseerde sector van kunst- en cultuur is nog zeer weinig verbonden met die uitdagingen van de stadsontwikkeling. Ze wordt ook weinig uitgedaagd door het veld van de ruimtelijke ordening zelf, die de rol van kunstenaars veelal beperkt tot het opleuken van een nieuwe aanleg. Weinig kunstenaars of cultuurwerkers zijn expliciet uitgedaagd door de ruimtelijke vormgeving van het samenleven.

Om een Brussels "wijk" te ontwikkelen en te verbeelden zal men dus ook moeten vertrekken van de bestaande sociale geografie en de lokale ecosystemische en sociale uitdagingen. Het is onze bedoeling een traject op te zetten waarin ontwerpers en planners, artiesten en culturele centra, wijk- en bewonerscomités, scholen en activisten kunnen samenwerken in het verbeelden en vormgeven van concrete territoria en daarvoor een gepast transitietraject uit te werken. Om een "wijk" met de bevolking te ontwikkelen moeten ook de bestuurlijke en professionele silo's worden overstegen. We willen de samenwerking tussen cultuur, ruimtelijke ordening en bevolking ontwikkelen en ontwerpen vanuit "Toekomstplekken".

Waar dergelijke "Toekomstplekken" kunnen opgestart worden hangt af van waar de ingrediënten kunnen worden samengebracht: een centrale werkplaats, een samenwerkingsverband tussen actoren, middelen en beleid, een activering van de bevolking, een gerichtheid op een territorium, een leefwereld. Waar ze zouden kunnen worden opgestart is alvast waar er al enkele van die noodzakelijke ingrediënten aanwezig zijn (bvb de culturele pool Manchester-site in het Hertoginwijk of Zinneke in Masui of Osquare in de universitaire wijk). Of ook waar de uitdagingen inzake visie en verbeelding groot zijn en vitaal voor geheel Brussel (bijvoorbeeld De ontwikkelingen aan het Zuidstation of de Europawijk of de Kanaalzone in het centrum).

Wat dergelijke Toekomstplekken kunnen doen is een werking te ontwikkelen waarin verschillende vaardigheden worden samengebracht om tot een visie en ontwerp te komen waarin de nodige transitie in het gebied samen met de bewoners (en eventueel gebruikers) kunnen worden uitgewerkt én voor zover mogelijk ook in praktijk worden gebracht. De uitdagingen en de transitie samen aangaan. Een incubator. Uitgaan van eigen krachten, vaardigheden en middelen. Daar waar ze bestaan moeten ze natuurlijk samensporen met de andere werven van Brussels2030 (Verbeelden en Coconstructie).

Het zijn praktijken die moeten worden ontwikkeld en uitgevonden. Ze zullen verschillende vormen aannemen. Ze moeten leiden tot prototypes, die verder in het proces kunnen worden uitgerold, deel gaan uitmaken van de reguliere stadsontwikkeling en ruimtelijke ordening en in 2030 deel kunnen uitmaken van een toonmoment. Ze vergen een nieuwe verhouding tussen overheid, private actoren en het middenveld. Het samenleven als een commons ontwikkelen. Naar een praktijk van plekgebaseerde systeemverandering.

Tijdens de zomer en het najaar 2022 willen we uitzoeken waar de eerste Toekomstplekken kunnen worden opgestart. Dan willen we met enkele zelf echt ook aan het werk gaan, terwijl partners ook op andere plekken met het project kunnen werken. In de zomer van 2023 horen we het eerste verslag en kunnen prototypes verder worden uitgerold. Voor het kandidatuursdossier van 2024 willen we meer inzicht hebben over hoe die nieuwe synergiën kunnen worden opgenomen in de reguliere stadsplanning.

summer 2022

B.7. Tweede operationalisering: Brussel co-creëren, focus op jongeren

Brussel is een superdiverse, jonge, meerlagige en complexe stad in het hart van Europa. Brussels2030 streeft vanuit deze complexe, meerstemmige realiteit naar de creatie van meer "wij". Brussel is de enige Belgische regio die alsmaar jonger wordt. En Brusselse jongeren identificeren zich ook heel sterk met hun stad. Daarom is de rol van jongeren in de stedelijke ruimte van Brussel en hun visie op de toekomst van hun stad ook een belangrijke hefboom voor Brussels2030.

De vraag is dus: hoe kunnen we de stem van de Brusselse jongeren over de toekomst van hun stad op het voorplan zetten? Hoe kunnen we de inspraak van de jongeren organiseren, maar er vooral ook voor zorgen dat de jongeren aanspraak kunnen maken op Brussel en op Brussels2030? Hoe doen zij dat samen, met elkaar en vormen zij zo het Brusselse "wij"?

B.7.1. Van inspraak naar aanspraak

Brussel wordt ieder jaar jonger. 1 op de 3 is jonger dan 25 jaar. 40% jonger dan 30. Zij zijn de toekomst en binnen 10 jaar ook de Brusselaars die Brussel zullen maken. Het inzetten van de kennis, verbeelding en energie van deze jongeren zal ongetwijfeld leiden tot een beter en toekomstbestendig project voor Brussel. Daarom willen we de ruimte en de kansen creëren waarmee de jongeren hun stad en zeker ook Brussels2030 kunnen vormgeven en vooral ook opeisen. We willen hen niet enkel inspraak gunnen maar hen ook de kans geven om aanspraak te maken op hun stad en op hun toekomst. Brussel is een "apparaat". Met andere stemmen, nieuwe vormen, maar ook nieuwe democratische en participatieve acties willen we dit apparaat gesmeerder laten draaien. "Samen stad maken" vormt dan de smeeroil voor het succes van deze aanpak.

We willen dat de agenda voor Brussel in 2030 en de kandidatuur van Brussels2030 wordt bepaald door jonge Brusselaars en jonge gebruikers van Brussel. We kunnen pas slagen in deze ambitie als zeer veel jongeren op een aan hun voorkeuren aangepaste manier betrokken worden bij dit proces. We zullen pas slagen als Brusselse jongeren de stem vormen van hoe Brussel zich moet ontwikkelen tegen 2030 en verder. Hoe Brussel een gedroomde maar ook een geactiveerde stad kan worden. We slagen pas als we zoveel mogelijk jonge Brusselse stemmen en profielen ontdekken en valoriseren. We slagen pas als zoveel mogelijk jonge Brusselaars niet alleen iets te zeggen hebben maar ook iets kunnen doen. Want dan gaan we van inspraak hebben naar aanspraak maken. We slagen pas als het project zoveel mogelijk nieuwe allianties en meer "wij" creëert tussen alle Brusselaars. Hoe kunnen we dit samen doen?

B.7.2. Van een raadpleging naar een coalitie

In de aanloop naar de kandidatuur van Brussels2030 (2022 – 2024) willen we dat de jonge Brusselaars de agenda bepalen en de scene zetten/bezetten (setting the scene). We willen hun stem laten horen en hen samen op zoek laten gaan naar antwoorden op vragen die zij zelf stellen over hun toekomst. We houden hen als het ware een kristallen bol voor en laten hen daarin de vragen stellen over de zaken die zij voor hun toekomst (2030) belangrijk vinden.

Vanaf de zomer van 2023 slaan we ook al een brug om met de Brusselse jongeren te kijken waar we staan en waar we naartoe willen. 89 jonge Brusselaars – het aantal zitjes in het Brussels Parlement – met de meest uiteenlopende achtergronden vormen een Brusselse coalitie die op basis van de verzamelde input een Brussels Charter opstellen en een strategie ontwikkelen waarvoor de Brusselaars zich kunnen verzamelen.

De volgende concrete instrumenten daarvoor zitten in de pijplijn.

This is Us – This is Brussels

Dit project heeft als ambitie Brussel en de Brusselaars van de jaren 2020 zichtbaar te maken, hun verhalen en verwachtingen te registreren en te ontsluiten en ermee nieuwe allianties op te zetten en zo meer "wij" te creëren.

- This is Us wil de Brusselaars van de jaren 2020 zichtbaar maken. Stel dat Brussel 100 (of 1000) mensen zou zijn. Wie zouden dat dan zijn? Waar wonen zij? Waar komen zij vandaan? Jongeren, ouderen. Gezond of minder? Taal? Welvaart of niet? Wij schetsen een zo accuraat mogelijk beeld van de Brusselaars. En tonen het aan de wereld.
- This is Us wil de verhalen en verwachtingen van de Brusselaars registreren en ontsluiten. Met bestaande en nieuwe erfgoedmakelaars gaan we dan op zoek de verwachtingen van deze Brusselaars. Waar komen ze vandaan, hoe ervaren zij Brussel en waar gaan zij naartoe? We registreren deze verhalen, bewaren ze in een "Human Archive" van Brussel en maken ze toegankelijk. We schetsen een uniek tijdsbeeld op een scharniermoment van Brussel.
- This is Us wil een nieuw "wij" creëren. Van naast elkaar gaan we naar met elkaar, naar een nieuw "wij". We verbinden Brusselaars die elkaar zelden of nooit ontmoeten en creëren nieuwe allianties. Hiermee kunnen makers en kunstenaars aan de slag om het Brussel van de jaren 2020 vast te leggen, uit te dagen en te confronteren. Dit "wij" is per definitie divers, meerlagig en complex.
- This is us- This is Brussels daagt ons uit. Want hoe maken we van die superdiversiteit, meerlagigheid en complexiteit in Brussel een troef die ons onderscheidt van de rest van de wereld? Hoe maken we Brussel uniek, als ze het al niet is? Hoe zien wij het nieuwe, rijkgeschakeerde "wij" van Brussel?

Speak Up Brussels

Brussel wordt ieder jaar jonger. Geen enkele Belgische regio heeft zoveel jongeren als Brussel. Hen willen we laten horen, met zoveel mogelijk, over de toekomst en hun plek in Brussel. Wij willen zo veel mogelijk jonge Brusselaars aan het woord laten over de toekomst van hun stad maar ook over de agenda van Brussels2030. We doen dit zowel online als offline.

Met het online platform willen we talrijke jongeren bereiken met vragen over hun verwachtingen en ambities voor Brussels2030. Waar hopen ze op? Waar vrezen ze voor? Hoe denken ze dit te realiseren of te vermijden?

Parallel willen we een offline tool ontwikkelen met dezelfde vragen voor ateliers met jongeren op scholen, in het verenigingsleven en bij culturele organisaties.

Met deze aanpak ijveren we ervoor dat de jongeren van Brussel een essentieel deel van de agenda voor Brussels2030 bepalen. Want dan zijn ze alweer 8 jaar ouder en zitten ze misschien wel mee aan de knoppen in Brussel.

B.7.3. Talrijke partners

In dit kader nodigen we ook de vele partners in Brussel uit voor het opzetten van concrete acties om die stemmen op nog andere wijzen te vangen, zoals (dit zijn eerste ideeën):

- Fresh faces, dat een groep jonge experts en opinieleiders in Brussel wil detecteren, verzamelen en zichtbaar maken zodat de stem van de jonge Brusselaars ook luider kan weerklinken in het debat over onze toekomst.
- Valencia 826, dat (naar analogie met het gelijkaardige programma van Dave Eggers) jongeren wil leren schrijven over hun stad.
- Le grand bain, dat kinderen uit verschillende gemeenten en met verschillende socioculturele achtergronden op een originele, speelse manier laat ontmoeten, leert kennen en samen laat dromen van hun toekomstig Brussel.

B.7.4. Future Spaces from Brussels

Brussels2030 is ook van plan toekomstplekken in de stad te ontwikkelen (zie hoger). Brusselse jongeren kunnen deze plekken naar hun hand zetten en samen op zoek gaan naar de rol en het potentieel van die plekken voor de grote uitdagingen van de stad. Dat kan in nieuwe allianties met jongeren die elkaar zelden of nooit ontmoeten maar wel deze plek gemeen hebben bijvoorbeeld jonge buurtbewoners, artiesten of jongeren die in de buurt werken of schoollopen. Samen kunnen ze aan de slag in een regeneratief proces op deze verschillende toekomstplekken in Brussel (zie ook onze werf "Toekomstplekken").

B.7.5. The Brussels Youth Coalition

Vanaf de zomer van 2023 willen we dat er ook in het parlement plaats wordt gemaakt voor de jongeren van Brussel. Nu we hen horen, willen we hen ook betrekken. We willen een jongerencoalitie samenstellen van 89 jonge Brusselaars die een tussentijdse vertaling maken van alle input die door bovenstaande interventies voor Brussels2030 werd verzameld. Deze jongerencoalitie bepaalt de verdere richting die we willen uitgaan en stuurt bij of verrijkt de bestaande initiatieven. Zij zullen in samenwerking met het Brussels Parlement bepalen waar we in 2030 willen landen en wat daar nog voor nodig zal zijn.

The Brussels Youth Coalition onderschrijft een "Brussels Jongeren Charter" waarrond zij zoveel mogelijk jongeren verzamelen om het Brussels "Wij" van de toekomst te realiseren. Maar ze ontwikkelen ook een strategie om hun ouders, grootouders, burens, leerkrachten en andere "ouderen" of de bredere civiele samenleving te raken met hun voorstellen. En zo creëren de Brusselse jongeren van nu het Brussels "wij" van de toekomst.

B.8. Derde operationalisering. Een gedeelde verbeelding creëren tijdens de zomers van 2022-2024

Van bij het begin werd er in het kader van de ontwikkeling van ons project duidelijk gesteld dat we niet enkel zouden reflecteren, vergaderen en een dossier schrijven. The Future is a Practice: ook in de aanloop naar de officiële kandidatuur, voor we er helemaal zeker van zijn te kunnen doorwerken op lange termijn, is het noodzakelijk om elk jaar een periode te hebben waarin onze plannen eerste keren kunnen worden omgezet in praktijken, gedeeld met grotere groepen Brusselaars, en getoetst aan publieken.

B.8.1. Kijken naar de lange termijn

In de zomers van 2022, 2023 en 2024 zullen wij het project Brussels2030 voor het eerst vertalen naar vormen van programmering en culturele activiteiten. Wat we in ons kandidaatsdossier nog aangaven als plannen onder de vorm van een biënnale (het ene jaar culturele projecten, het andere jaar een zomeruniversiteit), hebben we voor de eerste zomer in de aanloop naar 2030, die van 2022, vermengd: een 'Summer Assembly Brussels2030' bij het begin van de zomer, culturele activiteiten in juli en augustus en een feestelijke viering van de start van een nieuw academisch en cultuurjaar in september – de 'rentrée'. Het geeft dus een eerste zomer in drie delen, die we de komende drie jaren willen opladen en versterken, om zo te komen tot een volwaardige Brusselse zomerprogrammering in 2024, het jaar van de officiële neerlegging van de kandidatuur om culturele hoofdstad van Europa te worden. En grosso modo hebben we met die zomers dus volgende objectieven: theoretische kaders en ideeën omzetten in praktijken en activiteiten, de Brusselaars rond 2030 mobiliseren en onze ideeën en praktijken met hen delen, en vandaar uit de toekomst samen met hen co-construeren.

B.8.2. Summer Assembly Brussels2030

Van 4 juli tot 9 juli vindt dus de eerste Brussels2030 Summer Assembly plaats in de Hageltoren, associatieve infrastructuur in Brussel-stad. Diverse academische en culturele partners zetten hun schouders onder een programma dat het woord zal geven aan en plaats zal maken voor zeer diverse stemmen: Brusselse burgers, cultuurwerkers, denkers, beleidsmakers en diverse vertegenwoordigers van de civiele samenleving. Opzet is onze eerste pistes (de drie werven van het stadsproject), maar daarnaast ook kennis over het Brussel van vandaag, over de culturele praktijken van morgen en over de historiek van de Europese culturele hoofdsteden te delen en bespreken met een eerste kritische massa van Brusselaars.

We kiezen voor de vorm van een 'Open Lab': iedereen die wil heeft voorstellen kunnen doen voor specifieke 'formats' (key-note, rondetafels, etc) waarin de bovengenoemde inhoud aan bod komen. Zo zijn er 55 voorstellingen binnengekomen. We zullen een eerste synthese delen van het denk- en discussiewerk van de voorbije maanden. Maar we willen even goed vooruitblikken: hoe kunnen we de werkzaamheden vanaf september 2022 versterken en eventueel bijsturen, en hoe kunnen we naar een ambitieuzere zomer van 2023 toewerken? Deel van het programma zal ook cultureel zijn: zowel de door Brussels2030 reeds ondersteunde en gefinancierde projecten voor 2022, als voorstellen van bestaande structuren en huizen zullen de eerste week van juli mee stofferen.

B.8.3. Transversaal en participatief ingrijpen in de openbare ruimte

In juli en augustus geven we vervolgens een duw in de rug aan een reeks zeer diverse culturele activiteiten (festivals, tentoonstellingen, voorstellingen, concerten, residenties, en publieke presentaties) die ieder op hun terrein articulaties zijn van culturele programmeringen, die om diverse redenen en op verschillende wijzen naar de toekomst wijzen. Bovenop het feit dat ze zich allemaal verhouden tot de publieke ruimte (als een mogelijke of zelfs noodzakelijke plek van culturele productie en presentatie in de stad), dat ze participatief en co-constructief te werk gaan (en Brusselaars dus concreet betrekken in het maakproces), en dat ze transversaal zijn (artistieke disciplines combineren, en verbindingen maken met andere maatschappelijke sectoren), gaat het stuk voor stuk over projecten die zich uitdrukkelijk inschrijven in een stadsproject.

Daarvoor kiezen ze zeer verschillende aanpakken, maar allemaal wijzen die op een zoektocht naar hoe cultuurwerkers zich kunnen inschrijven in de grote noodzakelijke transitie waar Brussel voor staat. Tegelijk hebben ze uitgesproken aandacht voor een radicaal vormenonderzoek als het over hun eigen discipline of medium gaat: wat is vandaag een festival, een dansvoorstelling, een tentoonstelling, een literatuurproject in de stad? 'Open Streets' tracht de mobiliteit te hertekenen, maar ook het ecologisch verantwoorde samenleven te introduceren in de Maritiemwijk in Molenbeek, ook via culturele interventies. Beeldend kunstenaar Sammy Baloji wijdt een publieke presentatie aan de sporen van de kolonisatie van Congo in de Brusselse Art Nouveau, en koppelt zijn onderzoek aan de zeer actuele beweging die streeft naar de dekolonisering van de Brusselse publieke ruimte. 'Park Poetik' brengt concreet in de praktijk hoe een zomerfestival vele Brusselse wijken kan innemen via co-constructie en investeringen in de publieke ruimte, zo vormgevend aan een reële democratisering van wat vandaag en morgen culturele programmering kan zijn. Kunstenaar Seppe Baeyens gaat in verschillende gemeen-

tes aan de slag om tijdelijke 'dans-communities' te creëren en verbeeldt zo de gedeelde ruimtes van het Brussel van morgen, zich daarbij radicaal buiten zalen en culturele instellingen situerend: iedere werkplek die hij installeert, wordt een 'hub' waarin aspecten van onze drie werven worden uitgetoetst en aan elkaar gekoppeld.

B.8.4. De 13 activiteiten van de zomer van 2022

1 OPENSTREETS

OPENSTREETS is een nieuw initiatief dat burgers mobiliseert door gratis voorstellingen en workshops aan te bieden op verzoek van bewoners in hun straat. Ze nemen deel aan autovrije straten in de zomer, verhogen de aanwezigheid van cultuur in het dagelijks, ze maken cultuur toegankelijk en participatief, en mobiliseren burgers om de programmering van de stad in de openbare ruimte mede te organiseren.

2 Drôles d'oiseaux & Vreemde vogels - Park Poétik

Park Poétik is een nieuwe vorm van festivals die bestaat sinds 2020. Sinds 2013 wordt het Park van Vorst elk jaar voor een weekend omgetoverd tot een ludiek (SuperVliegSuperMouche) en poëtisch festival voor duizenden bezoekers, jong en oud. Het resultaat van veel werk stroomopwaarts door 30 verenigingen uit Sint-Gillis en Vorst met 250 vrijwilligers en 200 kunstenaars op het terrein. Wegens de covid-19-crisis werd het festival van 2020 afgelast. Omwille van de beperkingen, werd Park Poétik geboren in de lente van 2020 aan het einde van de eerste lockdown. De hele zomer lang hebben ze de inwoners van Sint-Gillis en Vorst verrast met kleurrijke en ludieke acties en activiteiten. Park Poétik werd mogelijk gemaakt dankzij de kunstenaars, makers en performers die de oorspronkelijke programmering van SuperVliegSuperMouche vormden, maar laat ook ruimte aan buurtbewoners en creatieve geesten om hun ideeën te delen. Verrassingen en ontmoetingen staan centraal en de droom is meer dan ooit om de openbare ruimte over te dragen aan de creatievelingen van de stad en de buurtbewoners.

3 Guelssa-Chaabi Habibi

Een project geleid door Laïla Amezian en de vzw Halfmoon. Het zal plaatsvinden voor de Ancienne Belgique en op de weg richting de vereniging "Darna". Een "Guelssa" (letterlijk "samenzitten") in het hart van Brussel voor een terugkeer naar het ritme van Chaabi en de vrijheid van de vrouwen die deze traditionele Marokkaanse muziek belichamen. Dit project brengt hulde aan een populair Marokkaans muzikaal erfgoed zoals dat in Brussel door immigrantenfamilies wordt beoefend bij huwelijken en feestelijke aangelegenheden. De wens is om dit erfgoed te onthullen, het aan te bieden aan iedereen en uit te

nodigen voor een Guelssa om samen te zingen, te spreken, te vertellen, woorden van wijsheid en momenten van plezier te delen, kortom, om samen te komen.

4 Connections – Brussels City of Stories

Brussels City of Stories verzamelt de verhalen van de Brusselaars, ongeacht hun achtergrond, leeftijd, taal of cultuur, zodat ze hun ervaringen kunnen delen en elkaar kunnen ontmoeten door hun verhalen te laten weerklinken in de stad. Deze verhalen verzamelen en vormgeven is een manier om een levend geheugen van de stad Brussel en al haar rijkdommen te creëren en aan het licht te brengen. Deze verhalen, die worden verzameld bij een twintigtal socio-culturele verenigingen in de Brusselse gemeenten, zullen vervolgens in de publieke ruimte worden verspreid. Op 4 juni 2022 weerklinken door de omroepinstallaties in de stations allerhande optredens en voordrachten in en rond het vervoersnet, er worden fanzines verspreid, alsook tentoonstellingen, verhalen, tekeningen en affiches met poëzie. Al deze elementen vormen het "parcours" van Brussels City of Stories: Connections.

5 Something Else & Building Out Loud – Decoratelier

Met Decoratelier nodigen Jozef Wouters en Marie Umuhoza een hele reeks jonge, multidisciplinaire Brusselse collectieven uit voor residenties van minstens twee weken, die zullen uitmonden in de presentatie van "mini-festivals". Eventuele samenwerkingen met Flow en Pool is Cool zullen worden onderzocht. Naast de zomerresidenties komt er ook een speelplaats waar de ruimte onder het dak drie weken lang als bouwplaats kan worden gebruikt. Jongeren en kinderen kunnen hun eigen ruimtes komen bouwen.

6 Living Traces

In samenwerking met CIVA en Kanal, zullen Sammy Baloji en zijn team van multidisciplinaire kunstenaars en architecten deze zomer de eerste openbare fase van hun onderzoeks- en tentoonstellingsproject over de sporen van de kolonisatie en de Congolese paviljoenen op de Wereldtentoonstellingen in België, de Brusselse architectuur en meer bepaald de Art Nouveau-periode voorstellen.

7 BRUiTAL - MetX

Hier vindt u een stelletje oncontroleerbare herriemakers van de undergroundscene. Ontdek hun opvallend klankuniversum: een mix van hallucinerende percussiepulsen en de luidruchtige frequenties van mobiele totems met lo-fi luidsprekers. Kortom: een puur staaltje punk-energie dat de stoep doet trillen waar het ook komt! Donker, wanhopig, opstandig: dit is BRUiTAL. Een subtiele mix van kracht en kwetsbaarheid, orde en chaos, passie en rebellie. Dat is wat deze 4 percussionisten en de 4 lo-fi electro totemdragers uitstralen in

hun creaties. De energieën gaan de confrontatie aan met elkaar. Ze exploderen, smelten samen en eindigen in een werkelijk ongekende climax van geluid. Tijdens een stage van een week in juli 2022 zal een groep jongeren aan dit universum werken. Tijdens de Summer Assembly zullen parallelle workshops worden georganiseerd. De twee groepen zullen werken aan een gezamenlijke voorstelling, die eind augustus 2022 zal worden opgevoerd.

8 Marché Bilty Markt

Elke laatste zaterdag van de maand nodigt Einat Tuchman u uit op de Marché Bilty Markt, aan het Maritiem Station in Molenbeek. Deze nieuwe lokale markt is een ontmoetingsplaats waar u kunt bijdragen aan een duurzame toekomst. Door middel van artistieke evenementen, zoals concerten, workshops of interactieve voorstellingen, wordt een thema gevierd dat ons allemaal verenigt. Op de Marché Bilty Markt consumeert u lokaal en anders: u koopt er streekproducten gemaakt door de inwoners van Molenbeek en Laken, lokale landbouwbedrijven verkopen hun oogst aan democratische prijzen en er is de mogelijkheid om te eten en te drinken in een filosofisch café.

9 Archipel

De Brussels Biennial of Emergence is een project voor een lokale hedendaagse kunstbiënnale met een internationale dimensie, bedoeld om datgene wat Brussel kenmerkt in de verf te zetten: een veelvoud aan te ontdekken talenten en een grote rijkdom die gekenmerkt wordt door de diversiteit van onze kosmopolitische stad, dé hoofdstad van Europa. Voor de lancering in de zomer van 2022 wordt tussen juni en september een reeks activiteiten en evenementen georganiseerd: plastische en creatieve workshops (multidisciplinair) gegeven door Céline Cuvelier met jonge NBMV (niet-begeleide minderjarige vreemdelingen) en jongeren uit de Stad Brussel. Deze workshops zullen aanleiding geven tot vormen van openbare restitutie; en een reeks plastische en creatieve workshops (fotografie en schrijven) gegeven door Katherine Longly die een portret schetsen van een generatie tieners die in de wijk Papenvest wonen of er vaak vertoeven.

10 Atelier Leon

Atelier Leon is een participatief dansatelier voor kinderen, jongeren en volwassenen. Los van bestaande rolpatronen nodigt Leon u uit om uzelf te tonen via dans en beweging. Het doel van Atelier Leon is het onderzoeken en creëren van hedendaagse collectieve en participatieve rituelen. Om dit te bereiken gebruikt Leon vernieuwende artistieke methodes, gebaseerd op co-writing met de deelnemers. Atelier Leon is minder begaan met individuele expressie, symmetrie van de beweging of harmonie van de choreografie: het is de echte en authentieke band tussen de deelnemers die

primeert. Atelier Leon komt tot stand in samenwerking met partners uit verschillende sectoren: sociale dienstverlening, jeugdwerk, onderwijs, kunst en cultuur, enz. Atelier Leon brengt vrijwillig partners uit verschillende domeinen samen met als doel een hefboom te zijn voor verandering en sociale integratie.

11 Prefigurations

Als cultureel innovatiehuis voor transformatie brengt Architecture Workroom Brussels deze concrete projecten samen in een tentoonstelling. Het gaat er dus om het programma van "toekomstplekken", dat door de multidisciplinaire coalitie achter de Grote Verbouwing is opgesteld, te versterken. De tentoonstelling opent in juni 2022 en is tevens een onderzoeksruimte. Via een rijk programma aan conferenties, debatten en workshops delen we onze kennis en expertise. Door begeleide wandelingen te organiseren, koppelen we de belangrijkste beginselen aan echte gebouwen, straten en wijken. Binnen deze culturele omgeving schrijven wij samen een nieuw verhaal voor de architectuur, die zich binnen een bredere praktijk van verandering bevindt.

12 Asmara-Addis Literair Festival (in Exile)

Het Asmara-Addis Literary Festival (in Exile) is een internationaal, rondtrekkend literair festival waar de pan-Afrikaanse wortels en feministische beginselen centraal staan. Het wil een plaats zijn waar ideeën vrij en vrijmoedig migreren door literaire landschappen zonder grenzen. Het festival hecht veel belang aan de samenwerking tussen Brusselse culturele instellingen en aan de ontwikkeling van de gemeenschap (Afrikaanse diaspora, vrouwen, LGBTQ+, diaspora van verschillende continenten, arbeidersklasse en vluchtelingen). Het festival werd in het leven geroepen om de taalkundige rijkdom van Brussel uit te buiten en om ervoor te zorgen dat de culturele scènes de huizen en straten van Brussel vertegenwoordigen. Een dergelijke diverse vertegenwoordiging van talen op het podium van een literair en cultureel festival vergroot niet alleen de vertegenwoordiging van gastartiesten, maar zorgt er ook voor dat het publiek dat de festivals bezoekt diversiteit weerspiegelt.

13 Le Musée de l'Innocence

In het project "Kanal Collectif" bedenkt Lisa Matthys een installatie/museum dat samen met kinderen wordt gecreëerd, gebaseerd op de dynamiek van de speelplaats. Het wordt een ruimte waarvan de functies door de kinderen worden (her)gedefinieerd die zij zich op natuurlijke wijze toe-eigenen.

BRUiTAL - MetX
 Living Traces: locating Congo in Belgium Art Nouveau
 Atelier Leon
 Marché Bilty Markt

B.8.5. Het nieuwe seizoen in het teken van Brussels2030

Na de zomervakantie stelt de stad zichzelf weer open voor allerhande gebruikers en het brede publiek. De culturele sector, maar ook culturele centra, scholen, hogescholen, universiteiten en vele andere activiteiten komen weer op gang en maken de stad tot een grote periferie. We willen alle instellingen betrekken bij het project Brussels2030 om stedelijke gastvrijheid te vieren.

Het derde deel van de zomer is de voorbereiding op het nieuwe jaar. Na de Brussels2030 Summer Assembly en de Arts in the Public Space is er in september de Grote Terugkeer (la Grande rentrée). De stad is van iedereen. Het is ook voor gebruikers en bezoekers van allerlei aard die naar de vele stedelijke diensten komen. Brussel is de grootste stad van het land. De helft van de werknemers zijn pendelaars. Duizenden werknemers komen uit het buitenland. De metropool, die sommigen "horizontaal" noemen, is zeer groot. De stad bedient bijna een derde van het land. Als hoofdstad van de Europese Unie speelt Brussel ook een rol in heel Europa.

Na het zomerreces gaat de stad in september weer open. Scholen, hogescholen en universiteiten verwelkomen tienduizenden jongeren voor een nieuw academisch jaar. Theaters, galerijen en musea lanceren hun nieuwe seizoenen. Culturele centra en jeugdcentra beginnen weer te werken. Duizenden werknemers van internationale instellingen keren terug uit hun land. Kortom, Brussel herbergt duizenden gebruikers die deel uitmaken van het stadsleven. Het is deze gastvrijheid en openheid die we willen benadrukken. Omdat het een uitzonderlijk kenmerk is van deze stad, de meest diverse van Europa, en het een essentieel onderdeel van onze kandidatuur zal uitmaken. Voor de 'rentrée' gaan we in gesprek en partnerschap met de diverse netwerkstructuren: BKO en RAB, maar ook de Museumraad, de koepelorganisaties van de gemeenschapscentra en culturele centra, enz. En uiteraard met de bovengenoemde academische partners.

Daarom nodigen we de instellingen uit om vanaf het begin van het schooljaar 2022 deel te nemen aan de Grande Rentrée, weliswaar nog steeds op een discrete manier, maar elk jaar met een groter bereik. Het doel is de Grande Rentrée naar de stad integraal onderdeel te maken van de verschillende sectoren en actoren, ten dienste van een zeer breed publiek, in feite van iedereen. Daarom vragen we vanaf dit jaar dat het project Brussels2030 en de ambitie van Brussel om Culturele Hoofdstad van Europa te worden, worden vermeld in de brochures, premières en openingen bij de start van het nieuwe seizoen. Iedereen vult het in zoals hij/zij dat zelf wil. Dit is nog maar het begin van een lang proces om van de opening van het nieuwe seizoen een echt stadsfeest te maken.

Wij hebben reeds voorgesteld om de volgende tekst, of een daarop gebaseerde tekst, in elke brochure op te nemen:

Ontroerd worden, nadenken, ontdekken, lachen, huilen, veranderen. Kunst, literatuur, dans, film en theater nodigen ons uit om samen vooruit te kijken naar een gemeenschappelijke horizon. Dat is de spannende weg die we dit seizoen willen inslaan, met de ambitie van de volledige Brusselse culturele sector en het maatschappelijk middenveld in het achterhoofd: van Brussel de Culturele Hoofdstad van Europa maken tegen 2030 en daarna. We hopen dat onze stad eindelijk dit kruispunt van creativiteit kan worden, een echt laboratorium dat het hart van Europa doet kloppen, met cultuur als afspiegeling van onze diversiteit, een reflectie van onze menselijkheid en van onze hoop op een betere toekomst. Vanaf dit seizoen gaan kunst, cultuur, onderzoek, het verenigingsleven en talrijke burgers samen deze uitdaging aan op onze podia en op straat, met een cultureel aanbod dat de pijnpunten en crisissen in scène zet, de wereld zoals die is in twijfel trekt en de uitdagingen van onze tijd aankaat: klimaat, gelijkheid, nieuwe vormen van delen en democratie, het benadrukken van diversiteit en inclusie, om een wereld te creëren zoals we die voor onze kinderen dromen. We willen van cultuur het fundament van een collectieve verbeelding maken, een bron van verwondering, kennis en emancipatie, essentieel en toegankelijk voor iedereen. Samen een stad maken voorbij onze verschillen. Dit is het doel van Brussels2030.

Op deze manier stelt bijvoorbeeld het Théâtre National van de Franstalige Gemeenschap deze tekst voor in de brochure van zijn seizoen 2022-2023.

B.9. Rondetafelgesprekken

In deze eerste fase van de voorbereiding van de kandidatuur zijn we vooral geïnteresseerd in informatie, ontmoeting en uitwisseling. Tijdens honderden bijeenkomsten hebben we onze ideeën uitgewisseld en konden we deelnemen aan het debat over het gemeenschappelijke stadsproject. Dit deel geeft een samenvatting van de ontmoetingen met vertegenwoordigers van de artistieke, sociale en culturele sector in en rond Brussel. Dit vergde een enorm organisatievermogen en de tijd en inspanning van vele partijen. Wij willen de kwantiteit en kwaliteit van deze eerste uitwisselingen benadrukken, aangezien dit slechts het begin is van een concrete uitvoering van het project en de filosofie van de activiteiten van Brussels2030. Deze bijeenkomsten zullen worden voortgezet en er zullen dit jaar veel nieuwe contacten worden gelegd voor de officiële indiening van onze kandidatuur.

B.9.1. Individuele ontmoetingen

Vóór mei 2021

- Yves Goldstein - opdrachthouder, Kanal
- François Schuiten - tekenaar
- Gilles Ledure - directeur, Flagey
- Peter de Caluwe - directeur, De Munt
- Nadia Abbès - directeur, Prométhéa

Mei 2021

- Michaël Decock - directeur, KVS
- Melat Gebeyaw Nigussie - directeur, Beursschouwburg
- Fabrice Murgia - (toenmalig) directeur, Theater van de Franstalige Gemeenschap
- Olivier Alsteens - COO, Nationale Loterij
-

Juli 2021

- Caroline Pauwels - rector, VUB

Augustus 2021

- Christophe Galent - directeur en Cathy Simon - directeur van de publieke sector, De Hallen van Schaarbeek

September 2021

- Anja Van Roy - directeur, Lasso;
- Elke Kaschl Mohni - directeur, Goethe-Institut Brussel;
- Tanya Wittal-Düerkop - verantwoordelijke pers en public relations, Goethe-Institut Brussel;
- Alonia Elizalde - programmabeheerder, Goethe-Institut Brussel.
- Alexandre Caputo - directeur, Les Tanneurs

Oktober 2021

- Cathy Min Jung - directeur, Rideau de Bruxelles
- Nikolaus Hirsch - Directeur, CIVA

November 2021

- Alexandre Caputo - Les Tanneurs
- Barbara van Lindt - directeur, Kaaithheater
- Khushboo Balwani en Ellen Anthoni - BrusselAvenir

December 2021

- Pierre Thys - directeur, Theater van de Franstalige Gemeenschap

Januari 2022

- Marie Noble - algemeen commissaris, Boekenbeurs
- Sophie Lauwers - directeur, Bozar
- Nikolaus Hirsch - directeur, CIVA
- Tom Bonté - directeur, Ancienne Belgique
- Barbara Van Lindt - directeur, Kaaithheater

Maart 2022

- Raad van bestuur RAB-BKO

April 2022

- Ann Van de Vyvere - Demos
- Edouard (The Bridge)

Mei 2022

- Katrien Reist - iMAL
- Dirk Snauwaert - WIELS
- Pieter Van Der Gheynst - Brusselse Museumraad
- An Vandermeulen - Globe Aroma
- Dieter Van Den Storm - MAD
- Ingra Soerd en Éleonore Assante - Reims2028
- Neal Raes - coördinator jeugdendienst Cultuur VGC
- Adviesraad VGC
- Bijeenkomst van de Gemeenschapscentra (VGC N22) en de culturele centra La Concertation

B.9.2. Sectorale rondetafelgesprekken

Onafhankelijke dans-, circus- en theater-gezelschappen: 22 februari 2022, bij Ultima Vez

- > **Aanwezig:** Kristien De Coster (Ultima Vez), Johan Penson (Need Company), Michèle-Anne De Mey, Karel Dombrecht (Caravan Production), Claire Geyer (Michèle Noiret), Emilie Wacker (Thor), Manon di Romano (Ayelen Parolin), Brecht van Vliet (Platform K), Jozef Wouters (Damaged Goods/Decoratelier), Veerle Mans (Peeping Tom).
- > **Aangehaalde onderwerpen:** samenwerking en deelname van andere actoren, het grondgebied en gemeenschappelijke cultuur, financiering, status van de kunstenaar

Literaire structuren en schrijvers: 23 februari 2022, in Muntpunt

- > **Aanwezig:** Sigrid Bousset, Tom van de Voorde (Bozar), Peter Vermeersch, Sulaiman Addonia, Isabelle Wéry, Caroline Lamarche, Judith Vanistendael, Marie Noble (Boekenbeurs), Charlotte Patoux (Brussels City of Stories), Jurgen Waegeman (Muntpunt), Ilke Froyen (PassaPorta), Bernard Tirtiaux, Kenan Gorgün
- > **Aangehaalde onderwerpen:** Brussel en Europa, het grondgebied van Brussel (Brussel en België), samenwerkingsverbanden, de illustratie, de rol van literatuur, vertaal- en tolkdiensten

Sociaal-artistiek-culturele structuren: 24 februari 2022, in het Huis van de Culturen en de Sociale Samenhang in Molenbeek

- > **Aanwezig:** Anne Watthee (Cultureghem), Frederic Fournes (BRASS), Einat Tuchman, An Vandermeulen (Globe Aroma), Steffi De Cuyper (Gemeenschapscentra N22), Seppe Baeyens (Leon Dance), Sam de Wit (Leon Dance), Mohamed Allouchi (Les Voyageurs sans Bagage), Leen De Spiegelaere (Met-X), Peter Veyt, Baptiste Rol (Ras-El-Hanout), Mohamed Ouachen (Diversité sur Scène), Isabelle De Meyere (VGC), Tristan Locus (Zinneke), Perrine Deltour (Zinneke), Elke Vandenbergh (MCCS), Zakaria El Bakkali (MCCS), Jamal Youssfi (Compagnie des Nouveaux Disparus), Fabien Defendini (La Villa Ganshoren/Violetta production).
- > **Aangehaalde onderwerpen:** zorgen voor een betere integratie en vertegenwoordiging van diversiteit (delen van materiaal, diversiteit en instellingen, diversiteit en grondgebied, diversiteit implementeren), nadelen en belemmeringen van diversiteit, zomer in Brussel.

Belangrijke culturele instellingen in Brussel:

25 februari 2022, in het Theater van de Franstalige Gemeenschap

- > **Aanwezig:** Maarten Van Roussel (Flagey), Hanne Lapierre (Bozar), Kurt Deboodt (Bozar), Tom Bonte (Ancienne Belgique), Paul-Henri Wauters (Botanique), Barbara Van Lindt (Kaaithheater), Maria Dogahe (Kaaithheater), Daniel Blanga Gubbay (KFDA), Merlijn Erbuier (KVS), Pierre Thys (Theater van de Franstalige Gemeenschap), Valerie Martino (Theater van de Franstalige Gemeenschap), Nicolas Dubois (Theater van de Franstalige Gemeenschap), Peter De Caluwe (La Monnaie-De Munt).
- > **Aangehaalde onderwerpen:** Integratie van de instelling in Brussels2030, samenwerking, betrokkenheid bij het beleid, communicatie, jeugd, diversiteit.

Culturele instellingen van Charleroi: 27 april 2022, in de Hub Créatif de la Métropole de Charleroi

- > **Aanwezig:** Pascal Verhulst (Cabinet Paul Magnette), Stéphanie Toussaint (Hub Créatif), Michel Collon (ULB en Charleroi Danse), Marie Epinat (BackintheDayz), Alice Gorissen (Dreamwall), Benoit De Wael (Park Poétik), Kasia Redzisz (Kanal), Pierre Pevée (La Vallée), Lora Debelle (Théâtre de l'Ancre), Fabienne Aucant (Charleroi Danse), Annie Bozzini (Charleroi Danse, CEC Toulouse), Arnaud Meulemeester (Dirty Monitor), Gwenaelle (Hub Créatif), Mickael Sacchi (Rockerill en Les Têtes de l'Art), Gaëtane Reginster (Théâtre La Guimbarde), Ibrahim Ouassari (Molengeek en Charlewood)
- > **Aangehaalde onderwerpen:** het materiële en immateriële erfgoed van de Culturele hoofdsteden van Europa, documentatie van de projecten van de culturele hoofdsteden van Europa, de duurzaamheid van de projecten en programmering, sterke en zwakke punten van Charleroi, het kanaal Charleroi-Brussel, de toegankelijkheid, de mobiliteit en het verkeer in Charleroi en Brussel en tussen de twee steden.

Brusselse Kunstscholen: 25 mei 2022, in het Cultureel en Sportcentrum Hageltoren

- > **Aanwezig:** Jessica van de Ven (Brussels Academy), Stéphane Roy (Hageltoren), Hendrik De Smet (RITCS+ bestuur APAS), Karel van Haesebrouck (Cinema et arts vivants, ULB), Inge Pieters (Brussels Art Platform-Kunstenplatform), Pascal Vandelanotte (Luca School of Arts), Eric Van Essche (La Cambre + ULB Archi), Marguerite Lemaréchal (INSAS), Steven De Belder (PARTS), Wendy Liebermann (ERG), Marie (La Cambre).
- > **Aangehaalde onderwerpen zijn:** de deelname van studenten als scheppers en projectleiders op plekken waar uitwisselingen plaatsvinden, de activering van creatief kapitaal in formeel en openbaar onderwijs, de deconstructie van de sociale grens tussen verschillende opleidingen en trajecten, de integratie van jongeren uit de buurten waar de activiteiten van de scholen plaatsvinden; het Archipel-project.

B.9.3. Toekomstige rondetafelgesprekken

Op het moment dat dit verslag wordt geschreven, worden de rondetafelgesprekken nog per sector gehouden; in een tweede fase moeten zij leiden tot sector overschrijdende discussies. Het doel bestaat erin intersectorale ontmoetingen te organiseren, ideeën te genereren, ontmoetingen tussen culturele actoren uit te lokken en sectoren, disciplines en kennis te delen om nieuwe synergiën en nieuwe culturele vormen te creëren.

Na de organisatie van zes artistieke en culturele rondetafelgesprekken zullen we ons toelagen op de creatieve industrieën, een cruciale sector, aangezien het een van de drijvende krachten van de Brusselse economie vertegenwoordigt. Als tweede grootste werkgever in Brussel, werd deze sector bijzonder getroffen door de gezondheidscrisis en de opgelegde beperkingen, terwijl hij voor de pandemie nog goed groeide. Hun rol is van cruciaal belang, zowel voor de economie van de hoofdstad als voor de versterking van de samenhang en de identiteit van Brussel.

Het gaat om belangrijke rondetafelgesprekken die binnenkort de volgende sectoren zullen samenbrengen

- **Mode en design (in samenwerking met de MAD)**
- **Film en audiovisuele media**
- **Nieuwe technologieën (gaming, virtual reality, kunstmatige intelligentie)**
- **De muzieksector (platen, labels, festivals)**
- **Fotografie**
- **Gastronomie**
- **Plastische kunsten**
- **Het theater**

**Brussels2030 met wie:
samenwerkingsverbanden,
verenigingen en platformen**

Brussels2030 heeft het voorbije jaar sterk geïnvesteerd in een draagvlak op het niveau van de Brusselse civiele samenleving. Sinds september 2022 zijn we aan een lange informatieronde bezig die verre van afgerond is: kunstensector, culturele sector, jeugd en onderwijs, academische sector, brede civiele samenleving. Maar er werden toch al bijzonder veel sleutelpersonen, structuren, organisaties en netwerken geïnformeerd over het grote kader en eerste krachtlijnen voor de Brusselse kandidatuur waaraan we werken. Al wie we zagen en informeerden, zijn potentiële coalitiepartners voor de toekomst. In het komende jaar zetten we die informatieronde verder, en bouwen we verder aan en verstevigen we de coalities. Dat zal vooral gebeuren vanuit de drie werven, die dan moeten worden verweven om een plaats te vinden in het stadsproject. De voortgang wordt elke zomer met de Summer Assembly, de programmering en de “Rentrée” afgetoetst en getoond.

In de kunsten- en cultuursector hadden we talrijke en belangrijke gesprekken met de netwerken BKO en RAB: we zagen al hun leden in het kader van een plenaire vergadering in oktober 2021, we hadden een lang onderhoud met de beide raden van bestuur in april 2022, en twee leden van de besturen traden toe tot onze reflectiekamer. Het voornemen werd uitgesproken om structureel samen te werken, en onder diverse concrete projecten en trajecten samen de schouders te zetten – de Summer Assembly van juli 2022, de culturele cartografie die we samen met Perspective.brussels en BSI zouden willen ontwikkelen, de zomerprogrammering van 2023, enzovoort.

C.1. Sectorale steun

Uiteraard gaan we ook in directe zin het gesprek en de samenwerking aan met diverse deelsectoren van kunsten en cultuur: de bestaande en centrale culturele instellingen, de socio-culturele organisaties, de kunstscholen en opleidingen, de gezelschappen, de muziekorganisaties, maar ook de gemeenschapscentra en culturele centra (via VGC GC en via La Concertation), of de mode- en foodsectoren – zie een volledige lijst in annex 'to do'.

Zoals van bij het begin geformuleerd, is het onze ambitie om de culturele sector in brede zin, over disciplines en andere grenzen en categorieën heen, te mobiliseren rond het stadsproject. En in concreto in het kader van onze drie werven, met daarin bijzondere aandacht voor de jongeren.

Hetzelfde geldt voor de universitaire wereld: ULB, VUB, BSI, Brussels Academy zijn partner en co-programmator van de Brussels2030 Summer Assembly, naast BKO en RAB. Bedoeling voor het komende jaar is die samenwerkingen verder te zetten en te verstevigen, in het kader van alle concrete werven, trajecten en projecten die stap voor stap worden opgestart: de drie werven, de zomers, de Assemblies.

In deze eerste ronde hebben we met vele actoren in Brussel overlegd en in sommige gevallen hebben we in onze tafels sommige partners voor het eerst bij elkaar gezet. In Brussel wordt nog te weinig met elkaar gesproken. Het ging om een eerste gedachtewisseling waarin de werking van de stakeholders werd afgetoetst tegenover de algemene contouren van het project Brussels2030. In een tweede stap was het onze bedoeling de thematische en verkokerde organisatie te overstijgen en stappen te zetten in meer transversaal overleg. Dat gebeurde via onze drie werven. Die nodigen elke organisatie in Brussel uit zich op één of andere manier te positioneren.

C.1.1. Een platform voor de opbouw van partnerschappen

Die aanpak leidt niet alleen tot een activering van het denkproces, maar ontwikkelt ook een overgang van ideeën naar meer pragmatische projecten en programma's. In dat proces worden operationele platformen en samenwerkingsverbanden opgebouwd die deelprojecten kunnen dragen. In een volgende stap moeten we die praktijken vanuit drie velden opnieuw transversaal verbinden om zo uiteindelijk tot een gedragen kandidatuur te komen. In dit proces worden nieuwe methodes uitgetest (living labs, ontwerptafels, sociaal artistieke trajecten, interventies in het publieke domein, enz.). Worden ook nieuwe vormen van samenwerking in gang gezet (lokale platformen met artiesten, cultuurwerkers, wijkwerkers en planners; transversaal overleg tussen artistieke velden (literatuur, dans, film, podium, enz.), enz. Door die praktijken ontstaan leerprocessen waarbij kunst- en cultuurwerkers zich leren te verhouden met het maken van stad en samenleving en waarbij anderszijds bestuurders en planners het belang van verbeelding en immateriële vormgeving leren inzien.

Het is op die weg dat we stakeholders voor de kandidatuur zoeken en organiseren en ter zelfder tijd ook elementen van praktijken en programma uittesten om dan verder uit te werken tot een aantrekkelijk en mobiliserende programma-tie voor 2030. Zo ontstaat een coproductief en participatief proces (help ons de kandidatuur te winnen) met die actoren die bereid zijn uit de koker te treden en interdisciplinair en intercultureel samen te werken op weg naar een programmatie voor 2030.

C.2. Institutionele ontmoetingen

Naast de bovengenoemde sociaal-artistieke en culturele contacten hebben wij ook een dialoog aangeknoopt met politieke, economische, wetenschappelijke en maatschappelijke actoren. Deze bijeenkomsten hadden tot doel informatie te verstrekken, maar ook institutionele steun te zoeken in en rond Brussel. Tot dusver zijn deze uitwisselingen over het algemeen verrijkend, veelbelovend, geruststellend en inspirerend geweest. Wij willen de dialoog met deze verschillende partijen voortzetten tijdens de voorbereiding van onze kandidatuur.

De ministers van de Brusselse regering

- 28.04 2021: Rudi Vervoort, minister-president
- 09.09 2021: Suzy Bleys, adjunct-directeur van het Cabinet van Pascal Smet, Nathalie Verstrynghe, VGC-adviseur van het Cabinet van Pascal Smet
- 21.09 2021: Pascal Smet, staatssecretaris
- 14.10 2021: Pascal Smet, staatssecretaris
- 18.10 2021: Barbara Trachte, staatssecretaris en Alain Maron, minister.
- 18.10 2021: Elke Van den Brandt, minister en Geert Cochez, kabinetschef
- 27.10 2021: David Cordonnier, cabinet van Vervoort en COCOF
- 08.11 2021: Rudi Vervoort, minister-president
- 19.11 2021: Sven Gatz, minister
- 08.12 2021: Rudi Vervoort, Minister-President
- 27.01 2022: Pascal Smet, staatssecretaris en Eva Blaute
- 01.02 2022: Bernard Clerfayt, minister
- 15.02 2022: 4 kabinetschefs

Het Brussels Parlement

- 19.10 2021: Rachid Madrane, voorzitter, en Guy Vanhengel, eerste vicevoorzitter

Gemeenschapscommissies

- 27.10 2021: COCOF en David Cordonnier, cultureel adviseur van Rudi Vervoort
- 27.01 2021: Frank Van Dessel, directeur van N22 (Gemeenschapscentra Vlaamse Gemeenschapscommissie), Steffi De Cuyper, medewerkster van N22, en Lapo Bettarini, directeur van La Concertation (Action Culturelle Bruxelloise)

De Brusselse gemeenten

- 29.11 2021: Christos Doukeridis, burgemeester van de gemeente Elsene, Kélountang Ndiaye, schepenen van Franstalige cultuur en Els Gossé, schepenen van Nederlandstalige cultuur
- 01.02 2022: Bernard Clerfayt, verhindert burgemeester van Schaarbeek

- 02.02 2022: Fabrice Cumps, burgemeester van Anderlecht en Elke Roex, schepenen van Nederlandstalige Cultuur
- 16.02 2022: Philippe Close, burgemeester van de stad Brussel en Delphine Houba, schepenen van Cultuur, Toerisme en Grote Evenementen
- 25.02 2022: Catherine Moureaux, burgemeester van Sint-Jans-Molenbeek, Françoise Schepmans, schepenen van Franstalige Cultuur en Gloria Garcia Fernandez, schepenen van Nederlandstalige Cultuur.
- 20.04 2022: Conferentie van burgemeesters

Regionale besturen

- 20.05 2021: Alain Hutchinson, commissaris Commissioner.brussels
- 06.09 2021: Antoine de Borman en Gert Nys, directiecomité Perspective.brussels
- 09.09 2021: Kristiaan Borret, bouwmeester maître architect Bma.brussels
- 14.09 2021: Sigurd Vangermeersch en Patrick Bontinck, directiecomité Visit.brussels
- 16.12 2021: Brupartners
- 24.01 2022: uitwisseling over de culturele cartografie met Perspective.brussels
- 16.02 2022: Visit.brussels
- 22.06 2022: bijeenkomst Perspective.brussels Sarah de Boeck, Simon Boone, Ann Overbergh, Michel Steyaert
- 22.06 2022: bijeenkomst Urban.brussels: Thierry Wauters, Sarah Lagrillière, Stéphane Demeter, Philippe Piereuse

Adviesraden

- 24.06 2021: Koning Boudewijnstichting
- 23.05 2022: Adviesraad Cultuur VGC

Andere steden

- 21.05 2021: Piet Forger, directeur Cultuur van de stad Leuven
- 31.05 2021: Pascal Verhulst, cultureel medewerker van de stad Charleroi
- 01.06 2021: Paul Magnette, burgemeester van de stad Charleroi, en Pascal Verhulst, kabinetschef
- 06.06 2021: Mohamed Ridouani, burgemeester van de stad Leuven en Piet Forger, directeur vande Dienst Cultuur
- 15.09 2021: de stad Charleroi
- 25.04 2022: Vincent Van Quickenborne en Axel Ronse, Stad Kortrijk
- 6.05 2022: Bart Somers, Stad Mechelen
- 9.05 2022: Astrid Wittebolle, Stad Turnhout

Externe missie naar de Democratische Republiek Congo

Jan Goossens en Hadja Lahbib waren uitgenodigd om deel te nemen aan de ministeriële missie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest naar Kinshasa van 19 tot 25 maart 2022, in het kader van het samenwerkingsakkoord tussen de stad Kinshasa en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in samenwerking met de stad Brussel.

C.3. De kwestie van partnerschappen met andere steden

In onze opdracht wordt ons gevraagd mogelijke partnerschappen met andere steden in Vlaanderen en Wallonië te onderzoeken om mogelijke gezamenlijke toepassingen te overwegen. We hebben deze missie ter harte genomen en doen verslag van de vele contacten die we hebben gehad.

In het komende jaar zullen wij contact onderhouden met twee groepen die reeds een aanvraag tot lidmaatschap hebben ingediend: Charleroi en Mechelen. Ook met Turnhout waren er alvast enkele eerste online contacten die eventueel kunnen worden uitgediept. Daarnaast hebben we contacten gehad met twee Vlaamse steden die zelf een kandidatuur voorbereiden: Leuven en Kortrijk. Met de stad Gent, die ook een kandidatuur voorbereidt, werd nog niet gepraat. Ons doel is om tegen 2022 tot een "benchmarking" van de partners te komen op basis van verdere gesprekken de partners, en ook van de objectieve criteria die we in dit verslag hebben gedefinieerd. Momenteel lijkt het ons zinvol en efficiënt om in de eerste plaats verder te praten met steden die zelf geen kandidatuur voorbereiden: Charleroi en Mechelen, eerder dan Leuven of Kortrijk. Tegelijkertijd is het van belang te wijzen op de complexiteit van dit onderdeel van de missie. We hebben te maken met een aantal onbekende factoren waarover we moeilijk kunnen speculeren.

C.3.1. Een historische lezing

De Spaanse Nederlanden spelen, samen met de stadstaten van Noord-Italië, een sleutelrol op het Europese grondgebied. De Bourgondische periode (Gent-Mechelen-Brussel) gaf het grondgebied vorm, met de rijke geschiedenis van Brugge, vervolgens Gent en Antwerpen, alsook de lange aparte geschiedenis van (het prinsbisdom) Luik. Dit stelt ons reeds in staat een verband te leggen tussen Brussel en Leuven in het bijzonder en hun concurrentiestrijd voor centraliteit in Brabant. In deze periode werd Brussel (met het grote Coudenbergpaleis en de Aula Magna) al een politieke en kosmopolitische stad, een belangrijk politiek centrum van het Habsburgse Rijk. De Vijfhoek gaf reeds vorm aan de sociale geografie met de benedenstad van handel en nijverheid (de Grote Markt) en de bovenstad van de macht (paleizen en adellijke families). In 1830 was België als onafhankelijke staat in de eerste plaats het resultaat van de nederlaag van Napoleon bij Waterloo, maar vooral het resultaat van de industriële revolutie waarin de stad Charleroi een centrale rol speelde. Het begin van België is een periode van rijkdom en laat ons het kanaal na dat Charleroi (steenkool) met Antwerpen (de haven) verbindt en creëert de A-B-C as, Antwerpen-Brussel-Charleroi. Bovendien bouwde de spoorwegwegaanschaap het Belgische netwerk verder uit.

C.3.2. Van de koloniale en postkoloniale periode tot de Europese integratie

Maar we moeten ook denken aan de banden met de koloniale periode van Leopold II tot 1909, alsook België tot 1960, en vervolgens aan de voornamelijk industriële banden met Zaïre-Congo. Hier komen de postkoloniale en dekolonisatievraagstukken aan de orde (ruimten, culturen, verhoudingen, enz.). Dit alles lag ook aan de grondslag van de geschiedenis van het Belgisch kapitalisme, een financieel kapitalisme dat rijk dankzij de mineralen van de kolonie, waaruit een industrie van halffabrikaten ontstond, die na de Tweede Wereldoorlog in crisis raakte, traag moderniseerde, leidde tot de structurele crisis van Wallonië en de industrialisatie van Vlaanderen met buitenlands kapitaal (Amerikaans en Duits), de basis van de regionalisatie van het land en van het communautaire beleid.

Deze industriële onderneming bepaalt ook de belangrijkste assen in België. Het Albertkanaal verbindt Antwerpen met Luik, de autosnelweg verbindt Rotterdam met Antwerpen, Gent en Rijsel, het industriebekken Sambre-Maas verbindt Bergen, Charleroi en Luik. Dit alles vormt "het oog van Brussel" de stedelijke basisstructuur met Brussel als centrum: Antwerpen-Luik-Charleroi-Gent. Een structurerende vereniging zou zich kunnen concentreren op de vijf grote metropolen van het land. Anderzijds is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest weliswaar begrensd tot 19 gemeenten, maar de stedelijke realiteit reikt verder dan dat, zoals hierboven werd beschreven. Het is typerend voor de Brusselse metropool dat deze nu juist op korte afstand verschillende andere (kleine) steden omvat: Dilbeek, Vilvoorde, Halle, Nijvel, Louvain-la-Neuve, Waver, enz. Deze eerste periferie zal onvermijdelijk een partner zijn voor de programmering van 2030.

De industriële crisis van het laatste kwart van de 20e eeuw, de postindustriële overgang en de Europese integratie leiden tot de grondige transformatie van Brussel die aan het begin van dit verslag is beschreven. De transitie naar een dienstmaatschappij benadrukt het belang van de stedelijke centra voor de structurerende van de "levensbekkens" in België rond een 17-tal steden van regionaal belang. Sinds 1954 kan het lot van België en Brussel niet worden verteld zonder het te hebben over het proces van de Europese integratie. Het zou ook vorm kunnen geven aan een netwerk dat verder reikt dan de Belgische steden. Zo is er bijvoorbeeld sprake van: Brussel in de Nederlandse delta (Parijs-Ruhr-Randstad Holland); Brussel in het TGV-net; Brussel en het Middellandse Zeegebied; Brussel en Scandinavië; Brussel en Oost-Europa.

C.3.3. Sterke en doordachte partnerschappen opbouwen

Tot nader order zijn allianties met andere steden nog niet duidelijk, aangezien hun intenties voor de Culturele Hoofdstad van Europa in 2030 en de projecten voor het tweehonderdjarig bestaan nog in de maak zijn. Bovendien kan de keuze van allianties niet louter opportunistisch zijn. Vervolgens moet een aantrekkelijk en samenhangend programma worden opgesteld en gepresenteerd, dat - vooral als het echt om stedenparen gaat - moet worden ondersteund door een beredeneerde communicatie en een gezamenlijke logistiek. Daarom is een objectieve lezing van de banden en netwerken tussen Brussel en zijn hinterland nodig. Dit is zowel een historische als een geografische lezing die verder reikt dan de grenzen van België, vooral als we de ambitie hebben om uit te stralen over heel Europa.

C.3.4. Vereiste verduidelijkingen

Het is duidelijk dat de kwestie van de partnerschappen moet worden verduidelijkt. Maar het is onze taak om concrete vooruitgang in de besprekingen te combineren met de complexiteit en de tijdslijn tot 2030. We stellen voor om vanuit drie invalshoeken te werken: zoveel mogelijk duidelijkheid bieden over de intenties van de overheden, zowel op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als op het niveau van de federale regering en de twee andere gewesten, en met een open geest de intenties van de steden in kaart brengen en elementen van de programmering voor 2030 aanwijzen waarvoor, om geografische of historische redenen, een specifieke samenwerking nodig is. Deze benaderingen moeten ons de mogelijkheid bieden concrete voorstellen voor partnerschappen in de kandidatuur op te nemen.

Communicatie

D.1. Communicatie en digitaal ecosysteem

De wereld gaat door een technologische revolutie. Digitalisering verandert niet alleen de beleidscultuur, maar herschikt ook alle sociale verhoudingen. Het democratiseert het publieke forum, en maakt het tegelijk kwetsbaar op een manier die het bevattingsvermogen van velen te boven gaat. Het fragmenteert, synthetiseert en polemiseert het collectieve vertoog, bemeesterd door rekenkracht. Wij werken aan een Brussel dat in 2030 haar inwoners weerbaarder heeft gemaakt, en het soortelijk gewicht van elkeen in het maken van – en deelnemen aan – de stad bekrachtigt. Waar technologie cultuurparticipatie al in grote mate heeft gedecentraliseerd, heeft het dat ook geïndividualiseerd. Eén van de grote uitdagingen zal dan ook zijn om met, via en naast die technologie een dynamiek te versterken die cohesie tussen de Brusselaars stimuleert.

D.1.1. Cultuur als breekijzer en brandversneller

Kunst en cultuur zijn in deze omwenteling zowel een breekijzer als een brandversneller. Culturele en creatieve uitingen verlagen de drempel naar – en bespoedigen in veel gevallen – de adoptie van anders abstracte technische infrastructuur. Omgekeerd worden diezelfde uitingen vaak geïnstrumentaliseerd om nieuwe technologie toegankelijk, bevattelijk en aanvaardbaar te maken, en te vermarkten. Het is niet toevallig dat de eerste kennismaking van velen met machine learning en artificiële intelligentie verliep via tot de verbeelding sprekende creaties van algoritmes en computers zoals schilderijen, schaakpartijen, muziekcomposities, foto's, vertalingen of deep fake videocreaties. Soms is het dat een gebrek aan verbeelding de factor is die die voorbeelden verbindt, en die ze tegen de grenzen van de fantasie doet aanlopen, daar waar de mens en z'n collectieve geheugen een onderscheidend kerndeel zijn. In andere gevallen voegt technologie informatieve en imaginaire lagen toe aan de realiteit, wordt het ervaren van – en navigeren in – die realiteit vereenvoudigd door als intuïtieve en organische functionaliteit verpakte complexe nanoprocessen. Of biedt het met virtual reality en metaverses in wording zelfs een parallelle realiteit aan, zij het altijd gebaseerd op rekenkunde. In 2030 zullen we met z'n allen nog verder ontlast zijn van rationele tijdsbesteding, maar hoe die vrijgekomen capaciteit aangewend zal worden, laat zich nu nog richting geven. Onze betrachting zal zijn om die bandbreedte te kanaliseren naar verbindende en emanciperende co-creatie, in een hoofdelijk mede-eigenaarschap over onze collectieve belangen. In dat perspectief instrumentaliseren we technologie ten dienste van mens en samenleving, met cultuur als verbindende en inspirerende kracht.

D.1.2. Technologie en big data

Duurzame en sociale transitie zullen niet zonder "slimme" stadstechnologieën gaan. Die worden nu in omzeggens alle levenssferen ingezet. Monitoring en big data staan centraal in elk beleidsveld. De publieke ruimte wordt een dataruimte en die monitoring kan leiden tot een sterk toegenomen sociale controle (Zoals de voorbeelden van pandemiebeheersing in autoritaire regimes laten zien). Ook hier moet een culturele transitie worden opgezet. Door te leven en te handelen in de stad, genereren haar inwoners, pendelaars en passanten onbewust tonnen interpreteerbare data. Dat leven speelt zich in Brussel in al zijn (bio)diversiteit in grote mate af in de publieke ruimte. Big data ontbloot wetenschap en inzicht, op een manier die voordien ongrijpbaar was. Op voorwaarde dat we die data niet enkel oogsten, maar ook interpreteren. Aan de slag gaan met data driven ontdekking, om tot human driven oplossingen te komen, verhoogt de draagkracht en slaagkansen van ons stedelijk project. Naast de emanciperende kracht op individueel niveau, willen we technologie dus ook instrumentaliseren ten bate van het geheel en haar delen. Laten we grote datasets zoeken en aanwenden om de kwaliteit van de publieke ruimte en andere vormen van gemeengoed, samen met de leefbaarheid van onze stad, voor iedereen te verbeteren.

D.1.3. Technologie ten dienste van de democratie

Hoezeer ook de positieve kanten van de smart-city-ontwikkelingen moeten worden ondersteund, ze kunnen niet zonder een even sterke ontwikkeling van digitale geletterdheid, veel grotere toegankelijkheid tot hardware en software en sterkere uitbouw van democratische controle. Het gaat ook hier om de uitbouw van een gemeengoed, een commons. Wat vandaag nog een veelal individuele intrede is in de digitale wereld gereguleerd door grote multinationale bedrijven en technocratisch ontwikkelde apps, moet worden omgezet tot een meer collectieve praktijk die cultuur en democratie kunnen ondersteunen. Die technologische spelers willen via toestellen en applicaties de flessenhals of filter worden waarlangs het internet en haar gebruikers passeren, en dat het internet reduceert tot verleidelijke toepassingen waar de aanbieder in kwestie z'n businessmodel van wilt maken. Of het nu om sociale media, zoekmachines, journalistiek, streamingdiensten, tv- of smartphoneproducenten gaat: de slag om de gespendeerde tijd en share of attention van cultuurconsumenten was nog nooit zo hevig. Vanuit een eenvoudige berekening: hoe meer 'time spent', hoe meer data de gebruiker levert naar de aanbieder. Eens zo wanneer door indringende en steeds slimmer wordende advertentietechnieken, de gebruikers en hun gegevens tot een product verworden. Die onrechtstreekse aanval op de integriteit van individuen en de verschillende groepen waar zij toe behoren, kan alleen afgeslagen worden met dieper begrip en weerbaarheid. Daar speelt het ervaren van cultuur, een gedeeld referentiekader en collectief bewustzijn een sleutelrol in, en daar willen we actief mee aan bouwen.

D.2. Rapportage

D.1.4. Een hybride fysiek-digitale wereld

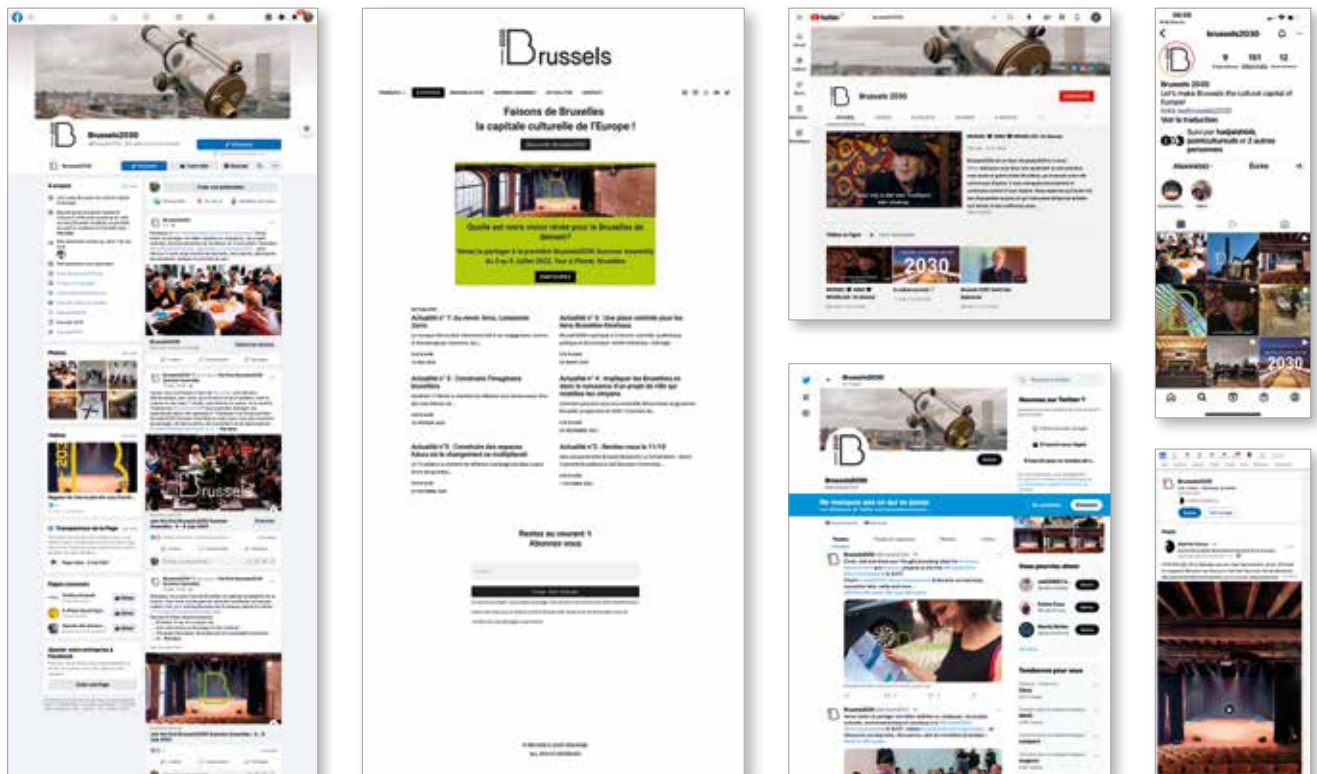
De digitale uitdaging in het stadsproject wordt ongetwijfeld één van de belangrijke trajecten in de voorbereiding van een duurzame culturele hoofdstad van Europa. Het gaat dan om uitbouw en regulering van slimme platformen met garanties voor privacy, transparantie, toegankelijkheid en specifieke dienstverlening. De publieke ruimte als plek van ontmoeting en interactie, van vermenging en democratie is dan niet langer alleen een fysiek tastbare sterk gelokaliseerde ruimte, maar wordt een steeds meer hybride fysiek-digitale wereld. Die transformaties begeleiden worden deel van de culturele uitdagingen zowel op het vlak van het versterken van kunst en cultuur in de onmiddellijke leefomgeving als van het grote stadsverhaal. Het recht tot de stad zal ook een toegang tot de digitale wereld inhouden en de stedelijke democratie zal niet zonder uitbouw van en controle op die virtuele wereld kunnen. Tegelijk zullen we aanwezig moeten zijn op de vele platformen en in de netwerken waar de actoren die samen het bindend weefsel van de stad vormen zich op dat moment bevinden. Tijd, geld en energie steken in het uitvinden van het warm water zou onze aandacht afleiden van onze kerntaak. Maar aanwezigheid op zich is onvoldoende als het stadproject vanuit die plekken niet zélf uitgroeit tot een platform en een netwerk. Dat vraagt toepasbaarheid en wendbaarheid van ons project, en een meervoudige ontdubbeling van onze identiteit en/of activiteit. Gebruikers migreren in recordtempo tussen platformen; aan ons de uitdaging om te onderscheiden welke de juiste context bieden voor onze ambities en overtuigingen, welke de verwezenlijking, groei en de impact ervan kunnen bespoedigen, en op dewelke we meer energie te verliezen dan te winnen hebben. Daarom bevat de voorbereiding van de kandidatuur en de uitbouw van de co-constructie platformen ook een bijzondere aandacht voor de digitale componenten.

Waar onze digitale activiteiten zich op lange termijn vooral op bovenstaande terreinen zullen afspelen, zijn die op de korte termijn voornamelijk gericht op het fundamenteel werk van het uitbouwen van een basisbereik bij een kritische massa, het ontwikkelen van een wederkerige relatie met stakeholders, netwerk en publiek en het tot leven brengen wekken van een betrokken community. Die sterke basis zal ons helpen om vaste grond onder de voeten te vinden, van waarop we verder kunnen bouwen in elke nieuwe fase waarin de ambities hoger zullen liggen dan in de voorgaande. Wat begint bij communicatie, vervelt al snel tot functionele infrastructuur die ons ook methodisch moet ondersteunen bij het realiseren van ons stadsproject.

Zowel in februari als in mei 2021 is er een eerste keer breed gecommuniceerd via de pers. In mei 2021 is de visietekst ter informatie verzonden naar de Brusselse overheden en culturele middenveld.

Van mei tot augustus 2021 ontwikkelden we een algemeen strategisch en methodisch kader voor de communicatieactiviteiten: doelstellingen werden geformuleerd, stakeholders en doelgroepen geïdentificeerd, en enkele gidsende principes voor onze communicatie werden afgesproken. De uitvoering ervan realiseren we simultaan op twee snelheden: snelle en pragmatische actie gecombineerd met een meer planmatige, gefaseerde en proactieve werkwijze.

Om snel te kunnen opstarten maakten we de keuze voor een 'digital first' communicatieaanpak, vanuit pragmatische en budgettaire overwegingen, maar zeker ook met het oog op de hoge wendbaarheid en aanpasbaarheid, en de te verwachten opschaling van onze communicatieve inspanningen. Met de website als centraal anker, geflankeerd door de gangbare instappunten zoals sociale media, email en zoekmachines bouwen we een samenhangend digitaal universum waarin we de toekomst met open blik tegemoet kunnen.

Tussen augustus 2021 en februari 2022 werd een coherent en geharmoniseerd ecosysteem uitgebouwd voor digitale communicatie onder een eerste voorlopige en daarom minimalistische visuele identiteit, bestaande uit:

- Website (3.000 bezoeken tem 04/2022): brussels2030.be
- Newsletter via Mailchimp (400 abonnees tem 04/2022): bit.ly/3qT6luS
- Facebook-pagina (74.000 mensen bereikt tem 04/2022): facebook.com/Brussels2030
- LinkedIn-pagina (10.000 mensen bereikt tem 04/2022): linkedin.com/company/brussels2030
- Instagram-pagina (19.000 mensen bereikt tem 04/2022): instagram.com/brussels2030
- YouTube-pagina: youtube.com/channel/UCKxqpl0NSXCoJtn3lPPxnQ
- Twitter-pagina (23.000 views tem 04/2022): twitter.com/Brussels2030
- Google-aanwezigheid (21.000 views in search results tem 04/2022): bit.ly/3NDbyGI

Die aanwezigheid en positionering op de voornaamste online platformen werd bekendgemaakt via een eerste campagne op sociale media in januari 2022, met het oog op het ontwikkelen van verschillende online audiences en communities binnen de prioritaire doelgroepen.

Gelijktijdig werd een aanbesteding uitgeschreven en een zoektocht gestart en vruchtvol afgerond naar een grafisch bureau met het oog op het ontwikkelen van een modulaire en evolutieve visuele identiteit. 6 Brusselse grafische vormgevers werden aangeschreven, 5 dienden een voorstel in, en uit de shortlist van 3 werd uiteindelijk de meest ervaren, best uitgeruste én budgettair scherpste leverancier gekozen: SignéLazer uit Brussel-centrum. De grafische werkzaamheden om tot een voldragen visuele identiteit te komen werden in januari 2022 opgestart.

In maart 2022 werd de regelmatige communicatie op een wat grotere schaal opgestart, voornamelijk nog toegespitst op stakeholders en maatschappelijke actoren. Onze communicatie was gericht op transparantie over, betrokkenheid bij, en participatie aan de ontwikkeling van Brussels2030, haar activiteiten en de uitbouw van haar community. Ook de promotie van de Call for Contributions voor - en deelname aan - de Brussels2030 Summer Assembly werd geflankeerd door een gerichte communicatiecampagne.

In mei introduceerden we de huidige huisstijl, modulaair opgebouwd en al rekening houdend met het perspectief van steeds meer verbredende en verdiepende communicatie. Met die visuele identiteit, traden we voor het eerst naar buiten op grotere schaal met de communicatiecampagnes voor de zomerprogrammatie in het algemeen, en de wervende campagne voor de Brussels2030 Summer Assembly in het bijzonder.

D.3. Plan (vanaf zomer 2022)

Ons grootstedelijk cultuur- en kunstproject zal uitgroeien tot een bereikbare, toegankelijke, open en transparante organisatie. We zijn de motor en katalysator van nieuwe en vernieuwende stadsmakende projecten met een cultureel hart. Een gesprekspartner die de handen in elkaar slaat met de geïnstitutionaliseerde én de informele culturele en artistieke sector, een bruggenbouwer, een tussenpersoon die linken legt, verenigt en verbindt. Een gedreven initiatiefnemer die de pols voelt van het Brusselse maatschappelijke weefsel en er met beide voeten middenin staat.

De kernwaarden die ons hierin gidsen zijn Solidariteit, Democratie, Duurzaamheid, Culturaliteit/en Kosmopolitisme. We laten ons ook graag inspireren door fundamentele voedende begrippen als Verbeelding, Hoop, Co-creatie, en een Gemeenschappelijk gedeelde toekomst. We vinden het belangrijk dat we steeds handelen op een inclusieve, toegankelijke en participatieve manier die uitnodigend de hand reikt naar Brusselaars maar ook naar inwoners naar andere Belgische steden, haar culturele instellingen en actoren, en haar inwoners.

D.3.1. Doelstellingen voor een getrapt opschalende communicatie

We creëren een draagvlak bij onze stakeholders, doelgroepen en het brede publiek, en stimuleren betrokkenheid, steun, enthousiasme en een gevoel van gedeeld eigenaarschap voor onze kandidatuur.

Onze stakeholders en doelgroepen moeten zich bewust zijn van ons bestaan, we moeten hen bereiken, informeren, boeien en inspireren, om hen zo te betrekken bij het initiatief en hen te kunnen activeren of zelfs mobiliseren. We breiden onze interacties stapsgewijs uit en diversifiëren de manier waarop die gebeuren. We organiseren kwantitatieve en kwalitatieve bevestigingen en hybride sectorale conferenties. Vervolgens komen daar ook publieksevenementen bij. We ontwikkelen hiertoe wervende doelgroep-centrische marketing- en communicatiecampagnes die gefaseerd intensiveren en opschalen naarmate de doelgroepen verbreden en de nood aan ondersteunende verbredende communicatie toeneemt.

D.3.2. We ontwikkelen de verschillende platformen via dewelke we communiceren

Het gidsende principe hierbij is dat we aanwezig zijn op de platformen waar onze doelgroepen aanwezig zijn. In de eerste fases maken we een digital-first keuze en zijn die online platformen een eigen website, een e-mailing en opt-in service, en een identiteit op Facebook, Instagram, YouTube, LinkedIn en Twitter. Of TikTok deel moet uitmaken van de communicatiemix laten we nu nog in het midden. We blijven waakzaam voor opkomende en alternatieve communicatieplatformen om een diverse community op te bouwen. We bereiden ook de volgende fase voor waarin we dit arsenaal aan contactpunten verrijken met fysieke evenementen en de communicatie-uitingen en digitale infrastructuur die zo'n werking behoeft. Geen netwerk, platform, drager, medium of format zullen we ongeëxploreerd laten in de zoektocht naar kanalen en instrumenten om de weerklink en de impact van dit project wind in de zeilen te geven. De communicatie vanuit Brussels2030 zal multimedial, multidirectioneel en platform agnostisch zijn.

D.3.3. We bouwen een schaalbare technische infrastructuur uit die ons methodisch ondersteunt in de verwezenlijking van onze objectieven

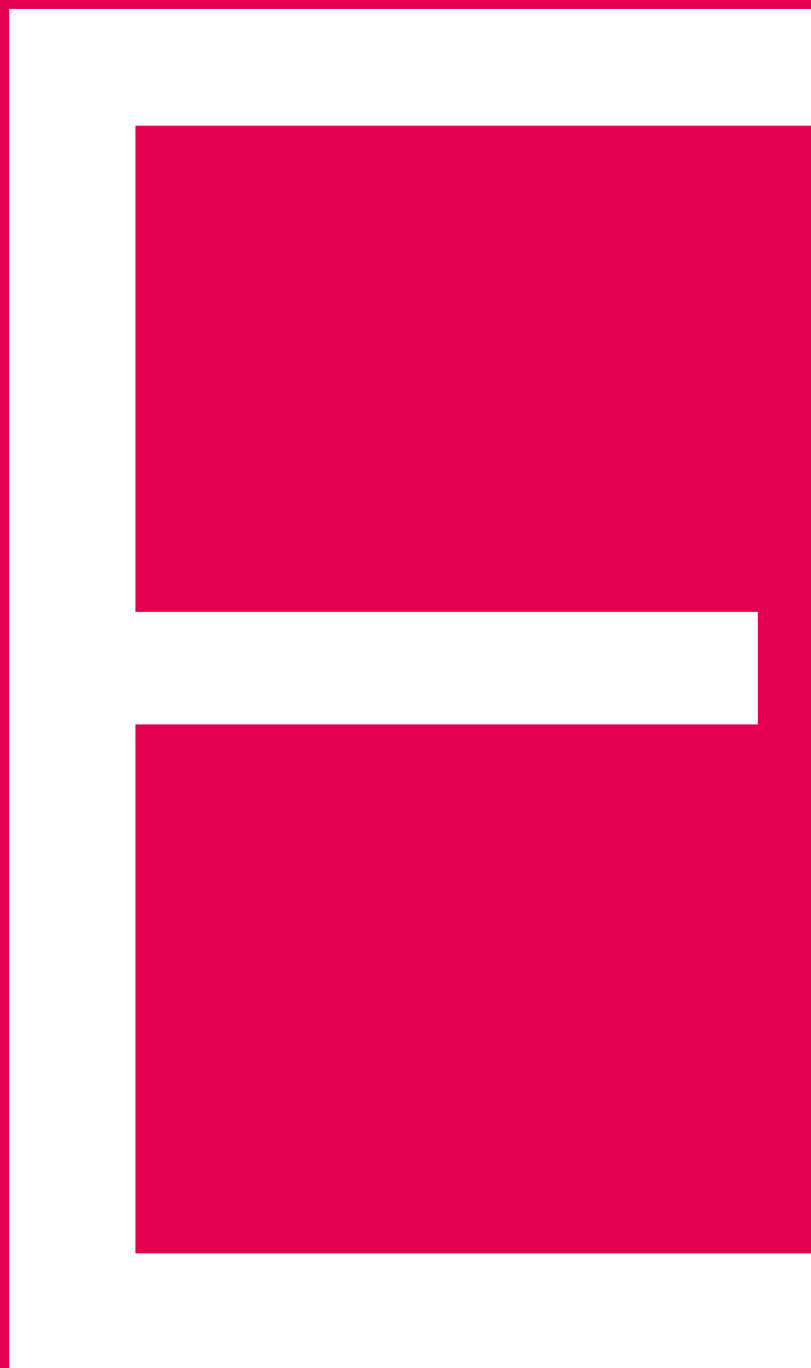
Onze manier van (samen)werken en dus ook onze communicatie is meerrichtingsverkeer. Die participatieve en interactieve aanpak vereist een technische basis die kan meegroeien met het project en de toenemende betrokkenheid van - en interactie met - een steeds breder wordende waaier aan stakeholders en doelgroepen. We zullen stelselmatig met steeds meer mensen op steeds meer manieren over steeds meer onderwerpen moeten kunnen interageren. In concreto zullen we moeten kunnen informeren, inspireren, interageren, betrekken en bevragen, maar evenzeer laten mee programmeren, co-creëren, inschrijven op onze initiatieven en deelname eraan stimuleren - live en on demand.

D.3.4. We smeden allianties met strategische, tactische, creatieve en technische partners die ons bijstaan in de realisatie van deze communicatiedoelstellingen

Zij ondersteunen ons in de ontwikkeling van een onderscheidende look & feel, helpen ons om gehoord, gezien en (h)erkend te worden door de verschillende stakeholders en doelgroepen, faciliteren de interactie met hen, en begeleiden ons in het activeren van de mensen en organisaties die we bereiken. Ook voor de gefaseerde ontwikkeling van customer journeys, het uittekenen van een tone of voice, een beeldtaal, een contentstrategie en een communicatieplan doen we beroep op hun expertise.

Onderweg...

Wat voorgaat is een activiteitenverslag en een stand van zaken, nog geen ontwerp van kandidatuursdossier. Onze missie verloopt immers binnen bepaalde klijtlijnen, met een ambitie die verder kijkt dan 2030 en met een aanpak die meer is dan programmeren.

De missie is duidelijk omschreven. Het gaat niet, alvast vandaag nog niet, om het voorstellen van een jaarprogrammatie voor 2030 die het aanbod van het cultuurjaar laat zien. Dit is geen opdracht voor intendanten, omdat we ervan bij de aanvang voor kiezen niet te opteren voor een festival, samengesteld en aangekocht uit vele ingrediënten vanuit alle windstreken. We opteren voor een project en een programmatie waarin we vooral Brussel laten zien, cultureel Brussel, als een baken en een laboratorium voor Europa. We gaan dus niet voor een Europees artistiek en cultureel jaarprogramma in een Europese stad. We gaan ervoor om Brussel, onze stad, zelf te presenteren als culturele hoofdstad van Europa. Onze missie en onze kandidatuur is erop gericht te laten zien hoe Brussel zelf een culturele uitstraling is en kan zijn voor het Europese project, te laten zien ook hoe precies Brussel door zijn specifieke eigenschappen en zijn vele creatieve mogelijkheden dé plek bij uitstek is waar dat Europese laboratorium, dat zenuwcentrum voor Europese cultuur kan en moet worden gevestigd. Als project voor 2030, als prototype in 2030 en als blijvende werking vanaf 2030. Dat is wat we bedoelen als we de missie omschrijven als "een stadproject met de cultuur als hefboom". Het is voor die wervende ambitie dat we de vele en verschillende actoren en sectoren in dit stadsgewest willen winnen.

E.1. Brussel is al een hoofdstad

Het is een opdracht die we als politieke hoofdstad van Europa moeten opnemen, het is een missie die we als Brusselselaars van verschillend pluimage niet kunnen omzeilen. Brussel2030 kan geen "klassieke" kandidatuur ontwikkelen waarin een veelbelovend programma wordt uitgedacht in een overigens interessante plek om te bezoeken, waarvoor gedurende een jaar toerisme en een publiek wordt aangetrokken, die in het beste geval ook enkele blijvende nevenwerkingen in de stad zelf achterlaat en soms ook onbetaalde rekeningen. Brussel is immers al hoofdstad van Europa, heeft immers al Europese instellingen en trekt immers al vele Europeanen aan. Maar die hoofdstad mist nog een culturele "smoel", een duidelijk profiel, een visitekaartje dat niet alleen kan gebruikt worden voor uitstraling en marketing, maar vooral ook gedragen kan worden door onze zeer diverse bevolking, geconfronteerd met zeer diverse uitdagingen. En werken aan dat imago zal het ook meer in overeenstemming brengen met de bevolking die al lang niet meer in één van de twee "gemeenschappen" past.

En net daarom moet onze kandidatuur en ons programma Brussels2030 een project worden dat gewild en gedragen wordt door alle levende krachten in deze stad. Een gedragen cultureel stadsproject, dat mag gezien worden in Europa en waar men wil komen naar kijken, dat moet uiteindelijk onze bedoeling zijn. Een nieuw imago voor Brussel, tastbaar en zichtbaar, aantrekkelijk en inspirerend dat is wat we in 2030 willen laten zien. En dat we dat kunnen realiseren, dat daarvoor het draagvlak, de expertise en de bouwstenen bestaan, dat alleen Brussel daar vandaag de nodige ingrediënten voor heeft, dat is wat we in 2024 moeten kunnen aantonen. Een jaar waarin België het voorzitterschap opneemt van de EU. Een jaar ook van vele verkiezingen en debatten. En dat in 2030, ook het jaar van de tweehonderdste verjaardag van België, de hoofdstad van het land ook haar Europese missie zal opnemen. En daarvoor de matchmaker zijn, de verbinder en verknoper, de makelaar, dat is wat de ploeg Brussels2030 als ambitie heeft. Om het in de taal van de hedendaagse hype uit te drukken: we willen het enzym zijn dat een Brussel artistiek en cultureel ecosysteem kan creëren voor een echte, een reële, culturele hoofdstad van Europa. We ambiëren in 2030 een titel die we vanaf dan op duurzame wijze kunnen blijven dragen.

E.2. Een ambitie

We zijn ons ervan bewust dat die ambitie groot is en dat er vele uitdagingen zijn. Maar we denken ook dat alleen op die manier onze kandidatuur ernstig kans maakt. De titel is ons in 2000 al eens toegekend. Er zijn vandaag ook vele andere kandidaturen in dit land. Het project zelf is al een beetje verworden tot een rondreizend festival waarvan vele grote en steeds meer kleinere steden willen gebruik maken om zich wat op te schonen en zich met hun beste kleedje in de markt te zetten. Wij willen terug naar de essentie van het project van Melina Mercouri en de Europese Commissie: de Europese cultuur in de gekozen stad laten zien, "Europeennes" in de Europese stedelijkheid tonen. Onze uitdaging is dus aan te tonen dat onze "Bruxellitude", dat de meest diverse stad van Europa, precies die essentie van Europa dagelijks weergeeft: op vreedevolle wijze samenleven in grote diversiteit, met respect voor het verschil, maar ook met respect voor gedeelde regels en afspraken. En: dat het samenleven in diversiteit zoveel meer creativiteit en mengvormen in zich draagt dan het steeds herhalen van dezelfde tradities en gewoontes. En: dat die dynamiek veel beter in staat is de planetaire uitdagingen, die in alle grote steden voorkomen, in duurzame oplossingen om te zetten. Dat hard maken, en laten zien in 2030, dat zou de uitdaging moeten zijn voor alle actieve Brusselaars.

En zover zijn we nog niet. Wie zei ook weer "tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren" ("en ook weemoedigheid, die niemand kan verklaren, en die des avonds komt, wanneer men slapen gaat" (Willem Elsschot). Daaraan moet worden gewerkt. Daaraan werken we. Met uitdagingen op drie vlakken. Er is allereerst de algehele globale context, de problemen die in elke grote stad voorkomen, de steden die nu de meerderheid van de wereldbevolking omvat: antwoorden of versnellingen vinden op superdiversiteit, (de)kolonisatie, klimaat, armoede, wonen, gentrificatie, gender in de stad, jobs van de toekomst, uitdagingen in samenleven, jongeren in de stad, ... In Brussel komen al die uitdagingen op uitvergroete wijze aan bod: de stad ondergaat een grondige en structurele mutatie over de laatste paar decennia. Die zet niet alleen de stabiliteit van het samenleven onder druk, die stelt ook de instellingen, de organisatie, die het geheel in stand moeten houden in vraag. En tenslotte wordt elke sector, elke geregelde activiteit, elke instelling daardoor bevraagd over de eigen werking en de eigen positionering. Dat geldt niet in het minst voor de artistieke, de culturele of de academische activiteiten. Onze stad zal er in 2030 gevoelig anders uitzien dan vandaag. Dat lijkt een uitgangspunt voor ons en elk ander project.

E.3. Een ambitie die nog moet worden gerealiseerd!

"The future is a practice". Ook dat is één van onze werkhypotheses. Net daarom gaan we ervan uit dat het niet gaat om een plan, een programma, een blue print. Weze het uitgewerkt door zeer begaafde en erkende experts. De toekomst zal worden gemaakt. En het resultaat zal afhangen van de inzet van elkeen, van wat vandaag wordt beslist en morgen wordt uitgevoerd, van hoe sterk de "ontwikkelingscoalitie" wordt en hoe sterk de transities worden gedragen. Dat er grondige veranderingen op til zijn staat vast. Of we die ondergaan of zelf sturing geven hangt enkel van ons af. En daarvoor is elkeen verantwoordelijk: politieke en administratieve overheden, middenveld en civiele maatschappij, onderwijs, media en onderzoek en niet in het minst de artistieke en culturele praktijken. Dat agenderen en daarvoor de krachten bundelen is de opdracht van een kandidatuur Brussels2030. Die agenda dragen en uitdragen is wat wij als onze missie zien.

En net daarom gaat het niet in de eerste plaats om wat wij hebben voor te stellen. En het gaat evenmin om wat nu al aanwezig is en moet worden voortgezet. Het gaat erom wat in beweging moet worden gezet, welke platformen en samenwerkingen nog moeten worden opgezet, hoe het samenspel privé-publiek, publiek -publiek, overheid-commons, enz de toekomst beter kan maken. De kandidatuur moet vooral aangeven welke opdrachten voor ons liggen tussen 2024 en 2030 en daarna. Brussels2030 moet een hefboom worden, dat zoals elk groot project dient om de stad boven zichzelf te laten uitstijgen. Niet meer van hetzelfde, maar creativiteit en innovatie staan centraal. Niet vanuit het eigen belang of de persoonlijke inspiratie, maar vanuit een grotere samenhang, een groter "wij-gevoel"... wij met z'n allen, overheen ons verschil!

E.4. Samen stad maken

Daarom is dit een project van overleg en co-constructie. Een project om het Brussels verhaal wat beter te vertellen, wat meer samenhang te geven ook, op te schalen overheen de veelheid van kleine initiatieven. Een project ook om dat wij-verhaal een plek te geven in elke wijk, elke gemeente en de vele stadskernen, om kunst en cultuur te laten landen in de stadsontwikkeling. En een project ook en vooral dat de bevolking betreft, in de eerste plaats de generaties die Brussels2030 en daarna zullen moeten dragen, belichamen en laten zien. Vandaar onze drie werkvelden: het verhaal opschalen en verbeteren, dat laten landen op elke plek in een verdeelde stad en dat laten maken en dragen door de bevolking van morgen. In het hart gaat dit dus over Brussel ontwikkelen, niet zozeer Brussels2030 ontwikkelen. Uiteindelijk is Brussels2030 geen doel maar een instrument, een hefboom. Het project zelf zal worden uitgewerkt door wie zich aangesproken voelt.

Hierna volgt een verslag en een overzicht van de werkzaamheden gedurende het eerste jaar. Het project en de missie is nu al met **meer dan 450 personen** intens besproken. In de zomer wordt het project ter discussie gesteld in de publieke ruimte gebracht en aan de publieke van de Brusselse instellingen bekend gemaakt. Vanaf het najaar begint de volgende fase: het maken van de eerste onderlegger voor een opmerkelijke kandidatuur in 2024 en een grootse programmatie in 2030. Dan zal er moeten worden ontworpen en ontwikkeld. In verschillende werkvelden en op verschillende vlakken. Door al diegenen die zich het project eigen willen maken en hun eigen werking tegen het licht van 2024./2030 willen houden. De artiesten, de kunsthuizen, de projecten en de festivals. De culturele centra, de buurt- en jeugdhuisen. De scholen en het hoger onderwijs. Het toerisme. De stadsplanning. De culturele industrie en de bedrijfswereld. De sociale organisaties, het middenveld en de sociaal artistieke werking. Maar ook de politieke wereld, de administraties en de gemeenschappen. Iedereen is aangesproken. Iedereen kan vanaf nu al het project mee vorm geven.

Hoe maken we van Brussel een meer zichtbaar en een meer samenhangend geheel, een stedelijk weefsel waar vanuit de diversiteit vorm wordt gegeven aan een meer solidaire en duurzame samenleving. Een stad die zich in 2030 terecht kan aandienen als culturele hoofdstad van Europa omdat het de plek is waar de Europese samenhang wordt geïllustreerd en waar de Europese kunsten en culturen en hun verbinding met de gehele wereld niet alleen zichtbaar zijn maar ook kunnen worden vermengd. Het is nu aan de Brusselse civiele maatschappij, aan de bevolking en haar organisaties om het project samen mee vorm te geven. Het is ook aan de ondernemers om zich het project eigen te maken. En, natuurlijk, het is aan de overheden om de ambitie te faciliteren en mogelijk te maken. Brussel 2030 wordt wat we er zelf willen van maken.

E.5. Een project van overleg en constructie

Daarom is dit een project van overleg en co-constructie. Een project om het Brussels verhaal wat beter te vertellen, wat meer samenhang te geven ook, op te schalen overheen de veelheid van kleine initiatieven. Een project ook om dat wij-verhaal een plek te geven in elke wijk, elke gemeente en de vele stadskernen, om kunst en cultuur te laten landen in de stadsontwikkeling. En een project ook en vooral dat de bevolking betreft, in de eerste plaats de generaties die Brussels2030 en daarna zullen moeten dragen, belichamen en laten zien. Vandaar onze drie werkvelden: het verhaal opschalen en verbeteren, dat laten landen in ene verdeelde stad en dat laten maken en dragen door de bevolking van morgen. In het hart gaat dit dus over Brussel ontwikkelen, niet zozeer Brussels2030 ontwikkelen. Uiteindelijk is Brussels2030 geen doel maar een instrument, een hefboom. Het project zelf zal worden uitgewerkt door wie zich aangesproken voelt.

Culturele hoofdstad
van Europa
Capitale culturelle
de l'Europe

63 Oudergemlaan /
Av. d'Auderghem
1040 Brussels
contact@brussels2030.be

brussels2030.be

